

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Larissa Lepistö

Uusperheen perinnönjako - lakimääräinen perimysjärjestys

Opinnäytetyö 2015

Tiivistelmä

Larissa Lepistö

Uusperheen perinnönjako - lakimääräinen perimysjärjestys, 47 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusala Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: lehtori Jarmo Kemppinen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia lakimääräistä perinnönjakoa uusperheiden näkökulmasta. Perintö jakautuu perintökaaren mukaan, mutta tilanteet eivät ole yhtä selviä kuin ydinperheissä. Nykyinen perintökaari on rakennettu ydinperheajattelun pohjalta, joten se ei ota huomioon nykypäivän erilaisia perhemalleja. Työn tutkimuskysymykset käsittelivät perinnönjakautumista uusperheissä perintökaaren mukaan, suunnittelemattoman perinnönjaon ongelmia ja ratkaisuja perinnönjakoon.

Teoriaosassa käytiin läpi uusperheen määritelmää, uusperheen vanhempien oikeudellisen suhteen merkitystä sekä perintökaaren pykäliä, jotka liittyvät perinnönjakautumiseen. Perintökaareen pohjautuvassa teoriassa selvitettiin muun muassa sukulaisten ja puolison oikeutta perintöön. Osa teoriasta on työn lopussa, jossa käsiteltiin lyhyesti ratkaisuja perinnönjakoon.

Empiriaosa rakentui itse keksityistä uusperheistä ja perheiden perinnönjakotilanteista. Esimerkkiperheiden avulla tuotiin esille suunnittelemattoman perinnönjaon ongelmatilanteita. Empiriaosasta tehtiin lukijalle vielä puhuttelevampi aiheeseen liittyvien oikeustapausten avulla.

Tutkimuksen tuloksina voidaan sanoa, että uusperheen perinnönjakautuminen on selvempää kuin voisi äkkiseltään ajatella. Myös uusperheissä perintö jakautuu parenteelleittain perintökaaren mukaan. Perinnönjaossa esiin tulleita ongelmia oli muun muassa perinnönjakautuminen uusperheen vanhemman entiselle puolisolle.

Teorian toisessa osassa käsiteltiin yleisimpiä ratkaisuja perinnönjaon suunnitteluun. Työhön valitut ratkaisut olivat testamentti ja avioehto. Nämä perinnönjaon suunnittelun työkalut ovat käytännöllisimmät uusperheille.

Asiasanat: perintö, perintökaari, uusperhe, testamentti, avioehto

Abstract

Larissa Lepistö

Distribution of estate in a blended family - statutory order of succession, 47 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Business Law

Bachelor's Thesis 2015

Instructor: Mr Jarmo Kemppinen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to examine the statutory distribution of estate at a blended family perspective. Inheritance is divided according to the code of inheritance, but the situations are not as clear as in nuclear families. The current code of inheritance is built on the basis of the nuclear families, so it does not take different families into account. The research questions deal with the distribution of estate in the blended families according to the code of inheritance, problems of the unplanned distribution of estate, and solutions of the distribution of estate.

In the theoretical part it was examined what a blended family and the importance of parents legal relationship is and articles of the code of inheritance, which include the distribution of estate, were also studied. In the theory based on the code of inheritance relatives and spouses' right of legacy is clarified. Part of the theory is at the end of the thesis. It deals briefly with the solutions of the distribution of estate.

The empirical part contains examples of invented blended families and the distribution of estate in those families. These examples described problematic situations of the unplanned distribution of estate. The empirical part was made more effective by cases related to legacy.

The results of the study show that the distribution of estate in the blended families is clearer than one can imagine. Legacy was divided also into parentelas according to the code of inheritance in the blended families. Problems which came up in the distribution of estate included the distribution of estate for ex-spouse of a blended family's parent.

In the second part of the theory the most common solutions were handled for the planning of distribution of estate. Selected solutions were a testament and a marriage settlement. These planning tools of the distribution of estate are the most useful for the blended families.

Keywords: legacy, code of inheritance, blended family, testament, marriage settlement

Sisällys

1	Johdanto.....	5
1.1	Tavoitteet ja rajausta	5
1.2	Tutkimuskysymykset ja -menetelmät	5
2	Uusperhe	6
2.1	Historia	6
2.2	Uusperheen määritelmä.....	7
2.3	Uusperheet Suomessa	7
3	Vanhempien oikeudellinen suhde	8
3.1	Avoliitto	8
3.1.1	Avio-oikeus.....	9
3.1.2	Avioehto	9
3.2	Avoliitto	10
3.3	Rekisteröity parisuhde	11
4	Perinnönjakautuminen	11
4.1	Oikeus perintöön.....	12
4.2	Sukulaisten perintöoikeus	13
4.2.1	Ensimmäinen parenteeli	13
4.2.2	Toinen parenteeli	14
4.2.3	Kolmas parenteeli.....	15
4.3	Puolison oikeus perintöön.....	15
4.4	Valtion oikeus perintöön.....	16
5	Uusperheen perinnönjako.....	17
5.1	Esimerkkiperheet	17
5.1.1	Perhe 1	18
5.1.2	Perhe 2	20
5.1.3	Perhe 3	22
5.1.4	Perhe 4	23
5.1.5	Perhe 5	25
5.1.6	Perhe 6	26
5.1.7	Perhe 7	28
5.1.8	Perhe 8	29
5.1.9	Perhe 9	31
5.1.10	Perhe 10	32
5.2	Oikeustapaukset	33
5.2.1	KKO:1999:104.....	33
5.2.2	KKO:2003:129.....	35
5.2.3	KKO:2011:75.....	37
6	Ratkaisuja uusperheen perinnönjakoon	38
6.1	Testamentti.....	38
6.2	Avioehto.....	40
7	Pohdinta	41
	Kuvat	45
	Lähteet	46

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia lakimääräistä perinnönjakoa uusperheiden näkökulmasta. Suunnittelematon perinnönjako voi aiheuttaa uusperheissä paljon juridisia ongelmia, koska perintökaari ei huomioi ydinperheistä poikkeavia perhemalleja. Aihe on ajankohtainen, koska uusperheet ovat jatkuvasti lisääntyvä perhemalli. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole toimia perintösuunnittelun oppaana uusperheille, vaan tarkoitus on herättää uusperheelliset ajattelemaan perinnönjakautumista ja mahdollisia seuraamuksia omassa perheessään.

1.1 Tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten perintö jakautuu erilaisissa uusperheissä silloin, kun perinnönjakoa ei ole haluttu tai ymmärretty suunnitella. Perintö jakautuu perintökaaren mukaan, mutta tilanteet eivät ole yhtä selviä kuin ydinperheissä. Tarkoituksena on selvittää, millaisia ongelmatilanteita suunnittelematon perinnönjako aiheuttaa uusperheissä. Tavoitteena on myös tuoda lyhyesti esiin ratkaisuja näihin uusperheen suunnittelemattoman perinnönjaon tuomiin ongelmiin. Yksi työn tärkeimmistä tavoitteista on herättää lukijassa ajatuksia perinnönjakautumisesta ja perintösuunnittelun tärkeydestä.

Opinnäytetyön rajaus on uusperheen suunnittelemattomassa perinnönjaossa ja siitä aiheutuvissa ongelmatilanteissa. Lisäksi opinnäytetyössä sivutaan ratkaisuja perinnönjaon suunnitteluun. Työssä otetaan myös huomioon muun muassa lesken hallintaoikeuden vaikutus perinnönjakotilanteisiin. Työn pääpaino on kuitenkin suunnittelemattomassa perintökaaren mukaisessa perinnönjaossa ja sen tuomissa juridisissa hankaluuksissa.

1.2 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Tutkimuskysymyksenä tässä opinnäytetyössä on: "Miten perintö jakautuu uusperheissä perintökaaren mukaan?" Apukysymyksinä työssä ovat: "Millaisia juridisia ongelmia uusperheen suunnittelemattomasta perinnönjaosta aiheutuu?" ja "Miten perinnönjakoa voi suunnitella uusperheen hyväksi?"

Työ rakentuu teoria- ja empiriaosasta. Teoriaosassa käytetään laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullinen tutkimusmenetelmä on valittu työhön, koska määrällinen tutkimus perustuu enemmän tehdyn tutkimuksen jälkiselostukseen, kun taas laadullisessa menetelmässä analysoidaan teoriaa. Tutkimusote on induktiivinen eli yksityisistä havainnoista päädytään yleisiin merkityksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 266.) Opinnäytetyön aihe on selvästi laadullista tutkimusmenetelmää ja työssä keskitytään teorian analysointiin.

Teoriaosassa käydään läpi uusperheen määritelmää, perinnönjakoa ja lyhyesti perinnönjaon suunnittelua. Empiriaosa toteutetaan itse keksittyjen esimerkki-perheiden avulla. Empiriaosassa käydään läpi, miten perintö jakautuisi näissä erilaisissa uusperheissä. Uusperhemalleiksi on keksitty mahdollisimman erilaisia uusperheitä, joita Suomessa voi olla. Näin mahdollisimman monelle löytyy se perhe, johon voi peilata omaa perhettään ja sen perimysjärjestystä. Lisäksi empiriaosassa herätellään lukijoita pohtimaan oman uusperheensä perinnön jakautumista aiheeseen liittyvillä oikeustapauksilla.

2 Uusperhe

2.1 Historia

Vuonna 1950 lapsiperheluokkia oli Suomessa kolme: avioparien ja lasten perheet, äitien ja lasten perheet sekä isien ja lasten perheet. Avoparien ja lasten muodostamia perheitä alettiin tilastoida vuonna 1980. Nykyisin suomalaiset lapsiperheluokat ovat kaksinkertaistuneet 1950-luvulta. Nykyisin lapsiperheiksi luokitellaan aviopari ja lapset, avopari ja lapset, rekisteröity naispari ja lapset, rekisteröity miespari ja lapset, äiti ja lapset sekä isä ja lapset. Uusperheitä alettiin tilastoida vasta vuonna 1990. (Castrén 2009, 37-38.)

Vuonna 2013 uusperheiden määrä kaikista Suomen lapsiperheistä oli 9,2 prosenttia. Tilastoituja uusperheitä oli siis yhteensä vajaa 53 000 perhettä. Vuonna 1990 vastaavat luvut olivat 6,9 prosenttia ja reilut 44 000 perhettä. Uusperheiden määrä on kasvanut kahdessakymmenessä vuodessa noin 9000 perheen verran ja prosentteina reilut kaksi prosenttiyksikköä. Suurimmaksi osaksi uus-

perheiden lapset ovat äidin lapsia, mutta nykyisin myös isien lasten määrä uusperheissä on kasvanut. (Tilastokeskus.)

Vuonna 2013 uusperheissä kasvoi reilu 65 000 äidin lasta ja vain vajaa 11 000 isän lasta. Yhteisiä lapsia 53 000 uusperheessä oli reilut 33 000 lasta. (Tilastokeskus.) Jokaisessa uusperheessä ei siis ole yhteisiä lapsia, vaan uusperhe voi koostua esimerkiksi vain äidin lapsista ja hänen uudesta puolisostaan.

2.2 Uusperheen määritelmä

Yksinkertaisesti uusperhe määritellään perheeksi, jossa asuu virallisesti vähintään yksi alaikäinen toisen vanhemman lapsi. Sanakirja määrittelee uusperheen käsitteen: *"Se on perhe, jossa asuu uuden parisuhteen osapuolten lisäksi joko äidin tai isän alaikäisiä lapsia entisestä liitosta."* (Väestöliitto.)

Uusperhe nimitystä käyttävät myös ne perheet, joissa edellisten liittojen lapset eivät virallisesti asu. Tilastoissa perheet asuvat samassa asunnossa ja lapsiperheiksi luokitellaan ne perheet, joissa on alaikäisiä lapsia. Tilastot tehdään lapsen vakituisen asuinpaikan mukaan. Ne eronneet vanhemmat, joiden luona lapsi ei virallisesti asu, jäävät uusperhetilastojen ulkopuolelle, koska lasta ei voida tilastoida kahteen eri perheeseen. Nämä uusperheet jäävät siis tilastoitamatta. (Kristillinen kasvatus 2006, 3.)

2.3 Uusperheet Suomessa

Suomessa toimii uusperheellisten hyvinvointia ja etua ajava valtakunnallinen järjestö, Suomen Uusperheiden Liitto ry. Järjestö on toiminut vuodesta 1996 ja se on ainoa valtakunnallinen uusperheiden järjestö. Järjestön tehtävänä on uusperheiden tukeminen. Kohderyhmänä ovat uusperheiden vanhemmat ja heidän parissaan työskentelevät ammattihenkilöt. Liitto järjestää erilaisia tapahtumia, kuten vertaisryhmiä ja parisuhdekursseja sekä koulutuksia uusperheiden parissa työskenteleville. (Perheaikaa.)

Suomessa tiedostetaan, että ydinperheiden lisäksi on olemassa myös muita perhemalleja. Suomalaisen yhteiskunnan ja varsinkin lainsäädännön osalta uusperheitä ja muita ydinperheestä poikkeavia perhemalleja ei kuitenkaan huomioida. Lastensuojelun Keskusliiton toiminnanjohtajan Seppo Sauron mu-

kaan suomalainen yhteiskunta ja palvelujärjestelmä ei tunne suomalaisia perheitä. Suomessa uskotellaan edelleen, että vallitsevana perhemuotona on ydinperhe ja muut perhemuodot ovat vain poikkeuksia. Palvelujärjestelmää ja lainsäädäntöä tulisikin kehittää ottaen huomioon moninaistuvat perhemallit, kuten uusperheet. (Edilex-toimitus 2011.)

3 Vanhempien oikeudellinen suhde

Uusperheen vanhempien oikeudellinen suhde, eli ovatko he esimerkiksi avioliitossa, vaikuttaa perinnönjakautumiseen ratkaisevasti. Oikeudellinen suhde vaikuttaa myös perintösuunnitteluun, koska esimerkiksi perinnönjaon työkaluna käytettävän avioehdon voi tehdä vain avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävät henkilöt. Uusperheen vanhempien tulisikin ottaa huomioon heidän keskinäisen oikeudellisen suhteensa vaikutus perinnönjakautumiseen.

3.1 Avioliitto

Vuonna 2013 uusperheiden vanhemmista noin 26 000 paria olivat naimisissa eli he olivat solmineet avioliiton. Määrä on noin viisikymmentä prosenttia kaikista vuonna 2013 tilastoiduista uusperheistä. (Tilastokeskus.)

Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ihmisoikeuksia koskevan yleismaailmallisen julistuksen 16 artiklan mukaan. Avioliittoon aikovilla täytyy olla vapaa ja täysi suostumus avioliittoon, jotta se voidaan solmia. Suomessa ei siis ole mahdollista pakottaa ketään avioliittoon. Motiivit avioliiton solmimiseen kuuluvat yksityisyyden piiriin. Avioliiton pätevyyden kannalta ei ole merkitystä, miksi ja mistä syistä avioliitto on solmittu. (Kangas 2006, 182.)

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen mukaan aviopuolisoiden tulee olla yhdenvertaisia, eli heillä tulee olla samanlaiset yksityisoikeudelliset oikeudet ja velvollisuudet koskien toisiaan ja lapsiaan. Tämä on toteutettu Suomen avioliitolaissa, joka perustuu puolisojen yhdenvertaisuuteen ja itsenäisyyteen. Laki on kirjoitettu sukupuolineutraaliksi ja lainsäädännössä on vahvistettu periaate,

jonka mukaan parisuhteen rekisteröiminen tuo samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmiminen. (Aarnio & Kangas 2002, 42.)

3.1.1 Avio-oikeus

Avioliittolaki perustuu omaisuuden erillisyyden periaatteelle. Omaisuus, joka puolisollla on avioliittoa solmittaessa, kuuluu edelleen vain hänelle avioliitossa. Myös avioliiton aikana saatu omaisuus on puolison omaa. (Aarnio & Kangas 2002, 42.)

Avioparilla on kuitenkin avio-oikeus toistensa omaisuuteen. Avio-oikeus ei vaikuta puolisoiden omistussuhteisiin heidän avioliittonsa aikana. Avio-oikeuden omaisuusvaikutus toteutuu vasta avioliiton purkautuessa puolison kuolemaan tai avioeroon. Puolisoiden omaisuus jaetaan eli ositetaan avioliiton purkautuessa. Ositus voidaan tehdä itse sopimuksella tai pesänjakaja voi toimittaa osituksen, jos asiasta ei päästä yhteisymmärrykseen. (Norri 2010, 33-34.)

Ositusperusteita on kolme eli jäämistöositus, avioero-ositus ja asumusero-ositus. Jäämistöositus suoritetaan silloin, kun puoliso on kuollut. Osituksen osapuolina ovat tällöin leski ja kuolleen oikeudenomistajat eli perilliset, testamentin saajat tai molemmat. Muissa tapauksissa ositus tehdään vain puolisoiden kesken. (Aarnio & Kangas 2002, 94.)

Avioliiton purkautuessa kummallakin puolisollla on oikeus saada puolet puolisoiden netto-omaisuuksien yhteenlasketusta arvosta eli heidän omaisuuksiensa säästöjen summasta. Ositus tehdään omaisuuden raha-arvon tasajakona. Varakkaampi puoliso antaa vähemmän omistavalle omaisuuttaan niin, että molemmille tulee yhtä paljon. Varakkaampi puoliso antaa siis tasinkoa. (Norri 2010, 34.)

3.1.2 Avioehto

Avioehdolla aviopuolisot voivat sopia, että puolisoilla ei ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen. Omaisuus siis siirretään avioliittolain omaisuusjärjestelmän ulkopuolelle. Avioehdon pääperiaate on se, että avioeron tai puolison kuoleman tapahtuessa varakkaamman puolison ei tarvitse luovuttaa omaisuuttaan toiselle puolisolle tasinkona. (Norri 2010, 42-44.)

Avioehto voidaan tehdä molemmin puolin sovellettavaksi tai toispuolisesti. Avioehto voidaan kohdistaa kaikkeen omaisuuteen tai vain tiettyyn omaisuuteen. Avioehto on sopimus, joka on tehtävä kirjallisesti. Se on päivättävä, allekirjoitettava ja kahden esteettömän henkilön on todistettava avioehto oikeaksi. Avioehto rekisteröidään maistraatissa. Jos puolisoilla on eri kotipaikka, avioehto rekisteröidään toisen puolison kotipaikan maistraatissa. (Norri 2010, 42-43.)

3.2 Avoliitto

Vuonna 2013 uusperheiden vanhemmista reilut 26 000 paria elivät avoliitossa. Avoliitossa eläviä oli siis suunnilleen saman verran kuin avioliitossa eläviä. Uusperheissä avoliitot ovat olleet viimeiset 20 vuotta yleisempiä kuin avioliitot. Esimerkiksi jo vuonna 1995 avioliitossa olevia uusperheiden vanhempia oli noin 19 000 paria ja avoliitossa olevia noin 23 000 paria. (Tilastokeskus.) Avioliittojen osuus uusperheissä on siis kasvanut, vaikka yleisesti voidaan ajatella avoliittojen kasvaneen avioliittoja suosittumaksi.

Avoliitot voidaan jakaa neljään eri pääryhmään sen mukaan, missä vaiheessa elämää avoliitossa ollaan. Nämä pääryhmät ovat: nuorten aikuisten ensimmäinen avoliitto, avioliittoa edeltävä avoliitto, avioliiton jälkeinen avoliitto ja edellisen avioliiton jälkeinen avoliitto. Avoliitto voidaan määritellä erityislailla sääntelemättömäksi parisuhteeksi, jossa kaksi vastakkaista sukupuolta olevaa henkilöä elävät olematta aviopari. (Aarnio & Kangas 2002, 142.)

Avoliitolle on tunnusomaista puolisojen yksityisten varojen käyttö yhteiseen talouteen (Aarnio & Kangas 2002, 143). Tämän takia vuonna 2011 tuli voimaan niin sanottu avoliittolaki eli laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta. Tässä laissa avopuolisot määritellään yhteistaloudessa asuviksi parisuhteen osapuoliksi, jotka ovat asuneet yhdessä vähintään viisi vuotta tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi. Avioliitossa oleva henkilö ei voi olla myös avoliitossa. Lain periaatteena on omaisuuden erottelu ja yhteistalouden hyväksi antaman panoksen hyvitys. (Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 26/2011.)

Lain avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta mukaan avoliiton päättyessä tehdään avopuolisoiden omaisuuden erottelu, jos avopuoliso tai kuolleen avopuolison perillinen vaatii sitä. Omaisuuden erottelussa avopuolisot pitävät oman

omaisuutensa ja mahdollisen yhteisen omaisuutensa. Omistussuhde puretaan vaadittaessa. Jos jonkun omaisuuden osalta ei ole selvää, kummalle puolisolle se kuuluu, oletetaan omaisuuden olevan yhteistä. Avopuolison kuollessa omaisuuden erottelusta sovitaan laatimalla omaisuuden erottelukirja perintökaaren säännöksiin mukaan. Myös pesänjakaja voi erotella omaisuuden.

Avopuolisolla on oikeus hyvitykseen yhteistalouden hyväksi annetusta panoksesta. Jos avopuoliso on auttanut toista omaisuuden kartuttamisessa tai säilyttämisessä, ja talouden purkaminen omistussuhteiden perusteella antaisi avopuolisolle etua toisen kustannuksella, voidaan vaatia hyvitystä. Hyvitystä täytyy vaatia omaisuuden erottelussa. (Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 26/2011.)

3.3 Rekisteröity parisuhde

Kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhde voidaan rekisteröidä, jos he ovat yli 18-vuotiaita. Parisuhteen rekisteröi siviilivihkimiseen oikeutettu viranomainen. Rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliitolla. Myös suhteen purkamisella on samat vaikutukset kuin avioliiton purkamisella. Aviopuolisoita koskevia lainsäädännöksiä voidaan soveltaa rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin, ellei laissa toisin säädetä. (Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950.)

Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta isyyslain säännöksiä. Esimerkiksi isyyden toteamista avioliiton perusteella tai muita säännöksiä, jotka koskevat aviopuolisoa sukupuolen perusteella, ei sovelleta rekisteröityyn parisuhteeseen. Rekisteröidyssä parisuhteessa elävät eivät voi ottaa yhteistä sukunimeä, eikä heihin sovelleta lapsen adoptiosta annetun lain säännöksiä puolison oikeudesta ottaa ottolapsi. (Kangas 2006, 184.)

4 Perinnönjakautuminen

Suomessa perinnönjaon lähtökohtana on vuonna 1965 täytäntöön pantu perintökaari. Perintökaari on vanha, joten se on laadittu vain ydinperheitä ajatellen.

Muita perhemalleja, kuten uusperhettä, perintökaari ei huomioi. Seuraavaksi käydään läpi perinnönjaon säännöksiä perintökaaren mukaan.

4.1 Oikeus perintöön

Oikeus kuolleen henkilön perintöön voi olla vain henkilöllä, joka on elänyt perittävän kuolinhetkellä. Tähän säädökseen on poikkeuksena se, että ennen perittävän kuolemaa siitetyllä lapsella on oikeus perintöön. Jos kuolleen henkilön vaimo olisi raskaana miehensä kuolinhetkellä, on tulevalla lapsella oikeus kuolleen isänsä omaisuuteen. Jos perillinen on kuollut, eikä voida todistaa hänen eläneen perittävän jälkeen, katsotaan perillisen kuolleen ennen perittävää, jolloin perintöoikeutta ei ole. (Perintökaari 5.2.1965/40.)

Laissa edellytetään, että perillisen ja perittävän välillä täytyy olla sukulaisuus-, avioliitto- tai ottolapsisuhde. Näillä kriteereillä muodostuu lakimääräinen perimysjärjestys. Lakimääräinen perimysjärjestys määrää, kenelle vainajan omaisuus kuuluu, jos omaisuudesta ei ole tehty testamenttia. (Aarnio & Kangas 1999, 35.)

Oikeus perinnön saamiseen ei ole riippuvainen perillisen kansallisuudesta. Ulkomaalaisella on samanlainen oikeus perintöön kuin Suomen kansalaisella. Tätä kutsutaan vastavuoroisuusperiaatteeksi. Periaatetta on kuitenkin rajoitettu niin, että suomalaisella tai ulkomaalaisella rintaperillisellä ei ole perintöoikeutta Ahvenanmaalla sijaitsevaan kiinteään omaisuuteen. Tällä rajoituksella on tarkoitus säilyttää Ahvenanmaan kiinteä omaisuus paikallisten omistuksessa. (Kangas 2006, 315.)

Vanhan perintökaaren, jota sovellettiin ennen vuotta 1966, mukaan perintöoikeus oli rajaton. Sukulaiset perivät vainajan, olivatpa he miten kaukaista sukua tahansa. Tätä sääntöä noudatetaan edelleen niissä pesissä, jotka ovat muodostuneet ennen vuotta 1966 ja perintö on vielä jakamatta. Uudessa perintökaaresa perintöoikeus on rajoitettu kolmanteen parenteeliin eli sitä kaukaisemmat sukulaiset eivät voi periä vainajaa. (Norri 2010, 81.)

4.2 Sukulaisten perintöoikeus

Perintökaaren mukainen perimysjärjestys on järjestetty parenteeleittain. Perittävän sukulaiset jaetaan sukulaisuuden etäisyyden mukaan ryhmiin, joita kutsutaan parenteeleiksi. Parenteelit ovat toisensa poissulkevia eli esimerkiksi yksi ensimmäisessä parenteelissa elossa oleva perillinen sulkee seuraavat parenteelit pois perinnönjaosta ja saa yksin koko perinnön. (Norri 2010, 81.)

Parenteelijärjestelmä on kolmiportainen. Jos ensimmäisessä parenteelissa on edes yksi perillinen, muiden parenteelien perilliset eivät peri mitään. Siirtymä seuraavaan parenteeleihin tapahtuu vain, jos perillisiä ei ole lähemmässä parenteelissa. Parenteeliperimystä täydentää puolison oikeus perintöön ja lesken hallintaoikeus jakamattomaan perintöön. (Aarnio & Kangas 1999, 36.)

Eri perillisillä on eri nimitykset. Kuolleen henkilön lapsia, lapsenlapsia ja heidän jälkeläisiään, niin kauas kuin heitä on, kutsutaan rintaperillisiksi. Vainajan vanhempia ja isovanhempia kutsutaan selkäperillisiksi ja sisaruksia, setiä, enoja ja tätejä kutsutaan sivuperillisiksi. Ensimmäisessä ja toisessa parenteelissa sijaisperimäoikeus on rajaton, mutta kolmannessa parenteelissa se on rajoitettu. (Norri 2010, 92.)

4.2.1 Ensimmäinen parenteeli

Käytännössä perinnönjaossa ensimmäinen parenteeli on kaikkein merkittävin (Aarnio & Kangas 1999, 45). Ensimmäiseen parenteeleihin kuuluvat kuolleen henkilön rintaperilliset eli lapset ja heidän jälkeläisensä. Jokainen lapsista saa yhtä suuren osan perinnöstä. Jos joku lapsista tai kaikki lapset ovat kuolleet ennen perittävää, tulevat lapsen jälkeläiset hänen sijaansa perillisiksi. Jokainen haara saa yhtä suuren osan perinnöstä, vaikka yhden haaran kuolleen lapsen tilalle tulisi useampi hänen jälkeläisensä. (Perintökaari 5.2.1965/40.) Ensimmäisen parenteelin sijaantulo-oikeus on rajaton (Aarnio & Kangas 1999, 45).

Rintaperillisiä ovat avioliitossa syntyneet lapset, avoliitossa syntyneet lapset ja ottolapset. Avioliitossa syntyneen lapsen isä määräytyy isyysolettaman perusteella. Aviomies siis oletetaan lapsen isäksi, jos lapsi on syntynyt avioliiton aikana. Avoliitossa syntyneiden lasten isyys on tunnustettava, jotta lapsi saa oi-

keudellisen suhteen isäänsä. Perintöoikeus ei perustu sosiaaliseen vanhemmuuteen, vaan vahvistettuun sukulaisuussuhteeseen. Ottolapset perivät ottovanhempansa samalla oikeudella kuin avioliitossa syntynyt lapsi. (Aarnio & Kangas 1999, 47, 60.)

On olemassa kahdenlaisia ottolapsia, riippuen milloin adoptio on tehty. Jos adoptio on tapahtunut ennen 1.1.1980, on kyseessä heikko adoptio, jolloin lapsi ei siirry kokonaan ottovanhemman sukuun vaan hän säilyttää perimysoikeuden myös biologiseen sukuunsa. Jos adoptio on tapahtunut 1.1.1980 jälkeen, puhutaan vahvasta adoptiosta. Tällöin ottolapsi on samassa asemassa ottovanhempansa nähden kuin tämän biologiset lapset ja jäämistöoikeudellinen suhde biologisiin vanhempiin katkeaa. (Aarnio & Kangas 2002, 165.)

Ensimmäisen parenteelin rintaperillisillä on oikeus lakiosaan. Lakiosa kuuluu kaikille lapsille eli aviolapsille, ottolapsille ja avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille. Perittävä ei voi määrätä tästä testamentilla. Perittävän jäämistö eli kuolinpesä jakautuu kahteen osaan, jos hänellä on lapsia: vapaaosaan ja lakiosaan. Nämä osat ovat yhtä suuria eli lakiosa on puolet koko pesästä. Lakiosa lasketaan siitä omaisuudesta, joka perittäväällä oli kuolinhetkellä. (Norri 2010, 397-398.)

Perintökaaren mukaan rintaperillisellä sekä ottolapsella ja tämän jälkeläisellä on oikeus lakiosaan. Lakiosa on osa perittävän jäämistöstä, josta ei voida sitovalla tavalla määrätä testamentissa. Lakiosa lasketaan jokaiselle perilliselle, jos rintaperillinen vaatii sitä. Rintaperillinen voi luopua hänelle kuuluvasta lakiosastaan perittävän kuoleman jälkeen. (Kangas 2006, 230-231.)

4.2.2 Toinen parenteeli

Käytännössä toisen parenteelin säännöksillä on vain harvoin merkitystä, koska yli 90 prosenttia perinnöistä jaetaan ensimmäiseen parenteeliin kuuluville perillisille (Kangas 2006, 320). Kaikista kuolinpesistä noin 26 %:ssa on toiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä. Useimmiten toiseen parenteeliin menevät perinnöt tulevat naimattomilta naispuolisilta vainajilta. (Aarnio & Kangas 1999, 72.)

Jos perittävällä ei ollut lapsia eli rintaperillisiä, perinnön saa vainajan vanhemmat ja heidän rintaperillisensä. Jos perittävän isä tai äiti on kuollut, heidän sijansa tulevat heidän rintaperillisensä eli vainajan veljet ja siskot. Kuolleen veljen tai siskon sijaan tulee heidän jälkeläisensä. Perittävän veli- ja siskopuolilla on samat oikeudet perintöön kuin täyssisaruksilla. He saavat osansa siitä, mikä olisi kuulunut heidän isälleen tai äidilleen. Veli- ja siskopuolet voivat saada koko perinnön, jos molemmat vanhemmat ovat kuolleet ja täyssisaruksia ei ole. Sisaruspuolten sijaan tulevat heidän jälkeläisensä, jos veli- tai siskopuoli on kuollut. (Perintökaari 5.2.1965/40.) Toisen parenteelin perimysjärjestys etenee sukuhaaroittain ja jokaisella sukuhaaralla on rajaton sijaisperimysoikeus (Aarnio & Kangas 1999, 72).

4.2.3 Kolmas parenteeli

Jollei perittävällä ole ensimmäisessä tai toisessa parenteelissa perillisiä, perintö menee kolmanteen parenteliin eli perittävän isän ja äidin vanhemmille eli isovanhemmille. Jos joku isovanhemmista on kuollut, menee hänen osansa hänen lapsilleen eli perittävän isän tai äidin veljille ja siskoille eli perittävän sedille, tädeille ja enoille. Jos jonkun isovanhemman lapset ovat kuolleet, perintö jaetaan muiden perillisten kesken. (Perintökaari 5.2.1965/40.)

Kolmannessa parenteelissa ei ole rajatonta sijaantulo-oikeutta. Sijaisperimysoikeus päättyy perittävän setiin, täteihin ja enoihin. Heidän lapsensa eli perittävän serkut eivät siis voi periä vainajaa. (Kangas 2006, 321.) Neljäs parenteeli ja sitä kaukaisemmat parenteelit on suljettu pois vuoden 1965 jälkeisten kuolemantausten osalta (Norri 2010, 94).

4.3 Puolison oikeus perintöön

Jos perittävällä ei ole rintaperillisiä eli lapsia, tulee seuraavaksi perimysjärjestyksessä hänen mahdollinen elossa oleva aviopuolionsa eli leski. Lesken asemalla on kaksi suojamuotoa. Jos rintaperillisiä ei ole, leski perii puolionsa. Leski on siis yksin kuolinpesän osakas riippumatta avioliiton kestosta tai siitä, onko avio-oikeutta rajattu. Jos vainajalla on rintaperillisiä, leski saa jakamattoman hallintaoikeuden jäämistöön. (Aarnio & Kangas 1999, 65.)

Leski saa pitää vainajan kuolinpesän hallinnassaan jakamattomana, jos kukaan rintaperillisistä ei esitä jakovaatimusta tai perittävän testamentissa ei ole tästä määräystä. Puolisoiden yhteinen koti jää lesken hallintaan, jos hänellä itsellään ei ole omistuksessaan kodiksi sopivaa asuntoa. Yhteisen kodin asuinirtaimisto jätetään aina jakamattomana lesken hallintaan. (Perintökaari 5.2.1965/40.)

Lapsettomat aviopuolisot sijoittuvat siis ensimmäisen ja toisen parenteelin väliin perimysjärjestyksessä (Norri 2010, 90). Puolison perintöoikeus on melkein samanlainen kuin sukulaisten perintöoikeus. Leski saa omistusoikeuden perimäänsä omaisuuteen, mutta hän ei voi lahjoittaa tai määrätä testamentilla ensiksi kuolleen pesän osuutta koko omaisuudesta. Kuolleen pesän osuus kuuluu toissijaisille perillisille. (Norri 2010, 90.)

Toissijaisista perillisistä puhutaan tilanteessa, jossa molemmat aviopuolisot ovat kuolleet ja ensiksi kuolleella puolisoilla ei ole lapsia. Perintö menee siis ensin leskelle. Lesken kuoltua ja omaisuuden hallintaoikeuden päätyttyä ensiksi kuolleen toisen parenteelin sukulaiset perivät ensiksi kuolleen osuuden. Tämä osa on puolet koko pesästä. Perintöoikeus on siis ensiksi kuolleen vanhemmilla, sisaruksilla ja heidän lapsillaan, mutta kolmas parenteeli eli isovanhemmat, sedät, tädit ja enot on rajattu perintöoikeuden ulkopuolelle. (Norri 2010, 95.)

4.4 Valtion oikeus perintöön

Jos vainajalla ei ole ketään ensimmäiseen, toiseen tai kolmanteen parenteeliin kuuluvaa sukulaista, eikä perintöä ole testamentattu, se menee valtiolle. Valtio voi kuitenkin päättää, että sen saama omaisuus luovutetaan perittävän läheiselle. Omaisuus voidaan myös luovuttaa sille kunnalle, jossa perittävä viimeksi asui. Kiinteän omaisuuden voi luovuttaa sille kunnalle, jossa omaisuus on. Valtio ei voi luovuttaa omaisuutta pois, jos sillä on sen omistamiseen tai käyttämiseen jokin erityinen syy. Se ei kuitenkaan estä omaisuuden luovuttamista vainajan läheiselle, jos voidaan olettaa, että perinnön luovuttaminen olisi ollut perittävän viimeinen tahto. (Perintökaari 5.2.1965/40.)

Perinnön meneminen valtiolle on kuitenkin harvinaista. Ilman perillisiä kuolleiden omaisuus menee valtiolle Valtiokonttorin kautta. Vuosittain Valtiokonttorille tiedotetaan noin viidestäsadasta kuolleesta henkilöstä, joilla ei ole perillisiä. Se

on noin yksi prosentti kaikista samana vuonna kuolleista. Heistä lähes 70 prosenttia on tehnyt testamentin, jolloin perillinen on testamentinsaaja. Kuolleen perilliset saadaan selvitettyä sukuselvityksestä. Jos perillisiä ei löydy eikä testamenttia ole tehty, saa valtio vainajan omaisuuden perintönä. Heti sukuselvityksen valmistumisen jälkeen kuolemasta on ilmoitettava Valtiokonttorille. (Valtiokonttori.)

5 Uusperheen perinnönjako

Kuten edeltävästä perintöoikeuden teoriasta voi huomata, perintökaaren pääpaino on rintaperillisten perimysoikeudella. Yleensä uusperheissä vanhempien edellisten liittojen lapset ovat vain toisen vanhemman lapsia, eikä uusperheen toinen vanhempi ole adoptoinut heitä. Rintaperillisiä ovat siis vain henkilön biologiset lapset. Uusperhe on voinut olla yhdessä siitä asti, kun esimerkiksi äidin lapsi edellisestä liitosta on ollut vauva, mutta uusperheen isän kuollessa tällä lapsella ei ole oikeutta niin sanotun isäpuolensa perintöön, jos isäpuoli ei ole virallisesti adoptoinut lasta tai testamentannut hänelle omaisuuttaan.

Uusperheissä täytyy ottaa huomioon, että puolison perimiseen vaikuttaa se, onko puolisoilla yhteisiä lapsia. Jos toisella puolisoilla on lapsi, mutta yhteisiä lapsia ei ole, puolisoilla ei ole perintöoikeutta vaan oikeus on lapsella ja lapsen kautta myös hänen toisella vanhemmallaan, eli perittävän entisellä puolisoilla. (Norri 2010, 90.)

5.1 Esimerkkiperheet

Seuraavat esimerkkiperheet ovat keksittyjä. Perheistä on tehty mahdollisimman erilaisia, jotta perinnönjakautumista voitaisiin tarkastella laajasti erilaisten perheiden näkökulmista. Tarkoituksena on, että mahdollisimman moni löytäisi sen perheen, johon voisi samaistua ja verrata oman perheensä perimysjärjestystä.

Osa esimerkkiperheiden perinnönjakautumistilanteista on melko kärjistettyjä ja epätodennäköisiä, mutta kuitenkin mahdollisia. Esimerkeissä on käytetty hyvin epätodennäköisiä kuolemisjärjestyksiä, jotta esimerkeistä saataisiin mahdollisimman puhuttelevia. Tarkoitus ei ole perheiden avulla luetella sitä kaikkein

normaaleinta perimysjärjestystä, vaan saada niiden avulla esitettyä myös ne kaikkein mahdollisimmat tilanteet.

Kaikissa esimerkkiperheissä on säännöksiä, jotka täytyy ottaa huomioon paren-teelisäädösten lisäksi. Avioliittoperheissä täytyy ottaa huomioon lesken asema eli leski saa pitää kuolleen puolisonsa omaisuuden jakamattomana hallinnas-saan omaan kuolemaansa saakka. Pesän muut osakkaat voivat kuitenkin vaatia pesän jakamista jo ennen lesken kuolemaa. Yhteistä kotia ei kuitenkaan voida jakaa.

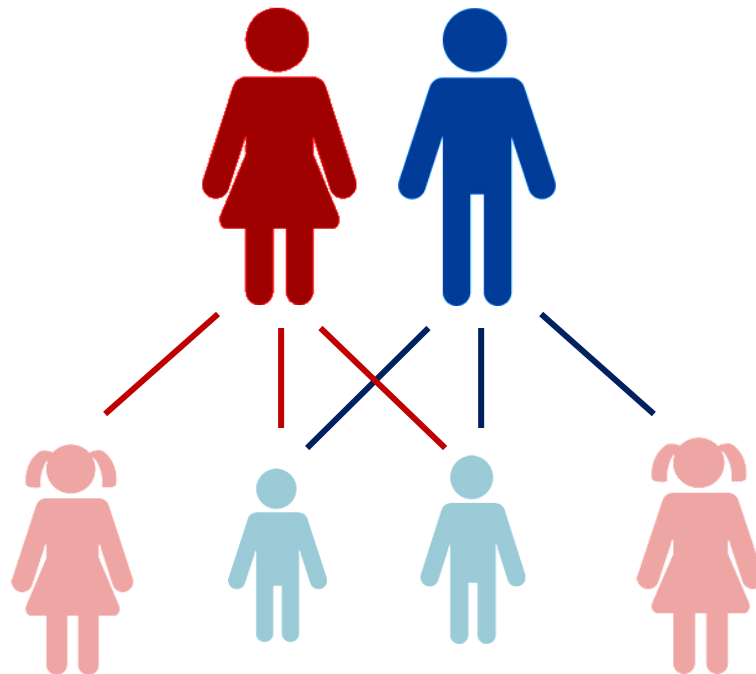
Melkein kaikissa esimerkkiperheissä on mahdollisuus siihen, että perintö menee niin sanotusti väärään sukuun lapsien kuoleman kautta. Jos lapsella ei ole vielä omia biologisia lapsia hänen kuollessaan, siirtyy perimysjärjestys toiseen paren-teeliin eli lapsen vanhemmille. Näin myös uusperheen vanhemman entinen puoliso voi päästä uusperheen vanhemman kuolinpesän osakkaaksi ja olla oi-keutettu saamaan perintöä.

Esimerkkiperheiden perinnönjakautumisessa täytyy ottaa myös huomioon van-hempien melko nuori kuolinikä eli perheiden lapset ovat lähes kaikissa esimerk-kitapauksissa alaikäisiä vanhempiansa kuolinhetkellä. Alle 18-vuotiaan lapsen edunvalvojana toimii hänen huoltajansa eli vanhempansa. Jos lapsen molem-mat vanhemmat ovat huoltajia, he päättävät yhdessä lapsen huoltoon liittyvistä asioista. Jos lapsen huolto on vain toisella vanhemmalla, hän vastaa yksin lap-sen asioista. Lapsen edunvalvojilla on oikeus esimerkiksi nostaa varoja lapsen pankkitililtä ja käyttää puhevaltaa lapsen puolesta kaikissa lapsen omaisuutta koskevissa asioissa. Molemmat vanhemmat voivat esimerkiksi määrätä alaikäi-sen lapsen perinnöstä. (Kangas 2006, 139-140.) On siis mahdollista, että uus-perheen vanhemman perinnöstä vastaa lapsen kautta hänen toinen vanhem-pansa eli uusperheen kuolleen vanhemman entinen puoliso.

5.1.1 Perhe 1

Perheessä on molempien vanhempien lapsia edellisistä liitoista ja lisäksi heillä on myös yhteisiä lapsia. Vanhemmat ovat aviopari ja he ovat olleet naimisissa kymmenen vuotta. Äidillä on 15-vuotias tytär ja isällä on 18-vuotias tytär. Hei-dän kaksi yhteistä lastaan ovat 6- ja 4-vuotiaita poikia.

Perintökaaren mukaan äidin rintaperilliset ovat hänen tyttärensä ja parin yhteiset pojat. Isän rintaperilliset ovat hänen tyttärensä ja parin yhteiset pojat. Perheen vanhemmat ovat naimisissa, joten perinnönjakautumisessa täytyy ottaa huomioon heidän keskinäinen avio-oikeutensa ja lesken hallintaoikeus yhteiseen omaisuuteen.

Kuva 1. Perheen 1 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Perheen toisen vanhemman kuollessa omaisuus ositetaan ensin avioparin kesken. Puolet avioparin yhteisestä omaisuudesta kuuluu kuolinpesään. Kuolinpesän osakkaina ovat puoliso, vanhemman lapsi edellisestä liitosta ja vanhempien kaksi yhteistä lasta. Eloonjääneen vanhemman lapsi edellisestä liitosta jää perinnöttömäksi, koska hän ei ole kuolleen vanhemman rintaperillinen.

Myös lesken kuollessa kuolinpesän osakkaita on kolme eli vanhemman lapsi edellisestä liitosta ja vanhempien yhteiset lapset. Vanhempien yhteiset lapset hyötyvät siis uusperheen perinnönjakautumisesta eniten, koska he ovat molempien biologisina lapsina oikeutettuja saamaan molempien vanhempiansa omaisuutta. Toisen vanhemman lapsella on oikeus vain oman biologisen vanhempansa omaisuuteen ja mahdollisesti uusperheen ulkopuolella elävän toisen biologisen vanhempansa omaisuuteen.

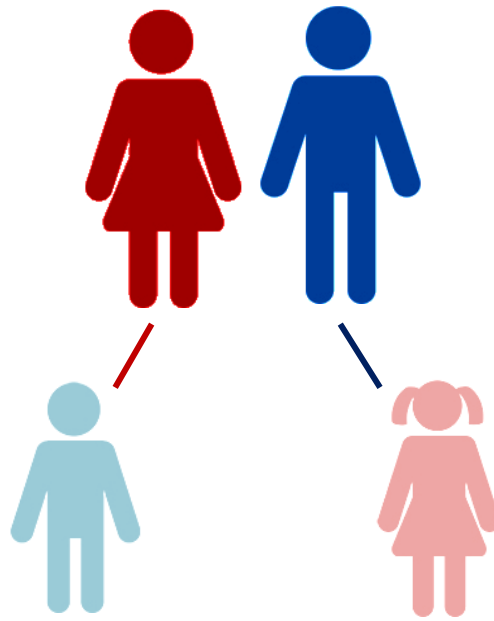
Jos esimerkiksi perheen isä kuolisi ensin, perintö jakautuisi hänen tyttärelleen, pariskunnan kahdelle yhteiselle lapselle. Perheen äiti saa leskenä hallintaoikeuden miehensä perintöön ja vasta äidin kuoltua perheen isän kuolinpesä voidaan jakaa, jos perheen lapset eivät vaadi kuolinpesän jakamista ennen tätä. Perheen yhteiset lapset ovat alaikäisiä, joten perheen äiti vastaa kuolinpesän omaisuudesta myös heidän osuudellaan. Isän tytär on jo täysi-ikäinen, joten hänen eläessään hänen toinen vanhempansa ei pääse vastaamaan tyttären saamasta perinnöstä.

Tässä perheessä on mahdollisuus, että uusperheen omaisuus voi kuolleen lapsen kautta mennä entisen puolison sukuun. Esimerkiksi, jos isän tytär on kuollut ennen isäänsä lapsettomana, hänen osuutensa menee toiseen parenteeliin eli mahdollisesti elossa olevalle biologiselle äidille. Jos äiti ei ole elossa, hänen sijaansa tulevat muut mahdolliset elossa olevat lapset tai heidän jälkeläisensä. Osa isän perintöä voi siis kulkeutua hänen entisen puolisonsa uusille lapsille, joita hän ei mahdollisesti ole koskaan edes tavannut.

5.1.2 Perhe 2

Perheessä on molempien vanhempien lapsia, mutta vanhemmilla ei ole yhteisiä lapsia. Vanhemmat ovat aviopari, joka on ollut naimisissa kolme vuotta. Äidillä on 12-vuotias poika ja isällä on 13-vuotias tytär.

Perintökaaren mukaan perheen äidin rintaperillinen on hänen poikansa edellisestä liitosta ja isän rintaperillinen on hänen tyttärensä edellisestä liitosta. Vanhempien aikaisempien liittojen lapset ovat oman vanhempansa ensisijaisia perillisiä. Perheen vanhemmat ovat kuitenkin naimisissa, joten perinnönjakautumisessa täytyy ottaa huomioon avio-oikeus ja lesken hallintaoikeus.

Kuva 2. Perheen 2 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Jos perheen äiti kuolisi, suoritettaisiin ensin omaisuuden ositus avioparin kesken. Puolet avioparin yhteisestä omaisuudesta kuuluu kuolinpesään, jossa osakkaina ovat hänen poikansa ja aviomiehensä. Isän tytär ei saisi mitään, koska hän ei ole vainajan biologinen lapsi eli rintaperillinen. Sama tapahtuisi päinvastoin, jos perheen isä kuolisi ensin. Silloin hänen tyttärensä ja vaimonsa olisivat kuolinpesän osakkaita, mutta äidin poika edellisestä liitosta ei olisi oikeutettu perintöön. Leskellä jää molemmissa tapauksissa hallintaoikeus pesään ja varsinainen perillinen on vanhemman lapsi edellisestä liitosta.

Äidin kuoltua ensin hänen omaisuutensa kuuluu äidin pojalle ja miehelle jää hallintaoikeus omaisuuteen. Kun isä kuolee, hänen omaisuutensa siirtyy kokonaan hänen tyttärelleen. Isän kuollessa pesä voidaan jakaa ja äidin poika saa perintönsä myös perheen isän hallintaoikeuden alaisesta omaisuudesta. Perheen lapset voivat siis omistaa yhdessä esimerkiksi vanhempiansa yhteisen kodin. Jos lapset ovat alaikäisiä, kun molemmat vanhemmat ovat kuolleet, heidän osuudestaan vastaa heidän toinen elossa oleva vanhempansa. Toisilleen tuntemattomat vanhemmat voivat siis hallita kuolleiden vanhempien omaisuutta yhdessä.

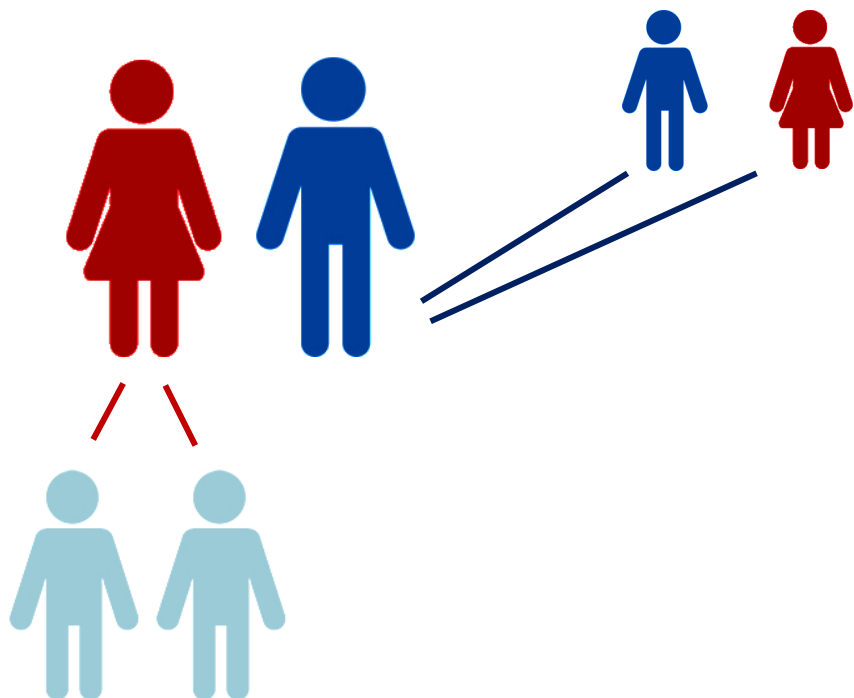
Tällaisessa perheessä omaisuus siirtyy helposti entisen puolison sukuun lasten kautta. Esimerkiksi äidin kuollessa perijänä on hänen poikansa. Jos poika kuolee lapsettomana, hänet perii perintökaaren mukaan toinen parenteeli eli hänen vanhempansa, koska pojalla ei ole omia rintaperillisiä eli ensimmäiseen paren-

teeliin kuuluvia perillisiä. Pojan elossa oleva isä siis perii poikansa kautta entisen puolisonsa omaisuutta. Pojan biologisen isän kuoltua perintö voi taas jakautua eteenpäin hänen muille mahdollisille lapsilleen eli perheen äidin pojan veli- tai sisarpuolille.

5.1.3 Perhe 3

Perheessä on vain äidin lapsia edellisistä liitoista. Äidin pojat ovat 11- ja 9-vuotiaita. Vanhemmat ovat aviopari, jotka ovat olleet naimisissa vuoden. Isällä ei ole lapsia edellisistä liitoista eikä vanhemmilla ole yhteisiä lapsia.

Perintökaaren mukaan äidin rintaperillisiä ovat hänen kaksi poikaansa. Isällä ei ole ensimmäisen parenteelin perillisiä, joten perintöoikeus on toisella parenteelilla eli hänen vanhemmillaan. Koska perheen vanhemmat ovat naimissa, täytyy perinnönjakautumisessa huomioida heidän keskinäinen avio-oikeutensa ja lesken hallintaoikeus yhteiseen omaisuuteen.

Kuva 3. Perheen 3 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Jos perheen äiti kuolee ensin, omaisuus ositetaan avioparin kesken. Kuolinpesän osakkaina ovat perheen isä ja äidin rintaperilliset eli kaksi poikaa. Koska perheen isällä ei ole omia lapsia, hänen kuoltuaan toisena perheen isän koko

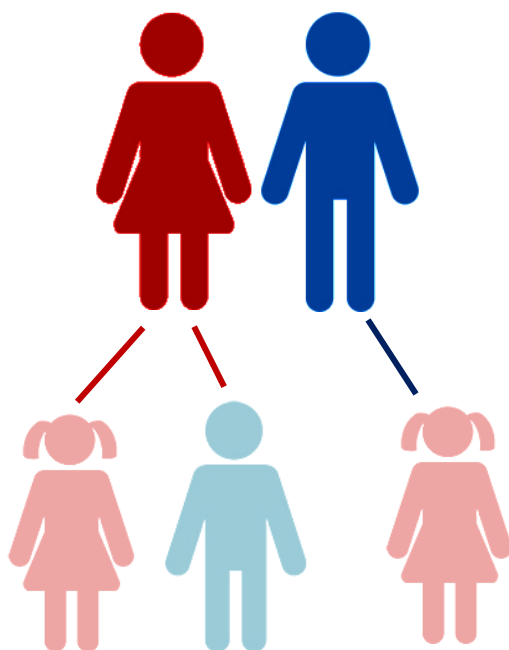
omaisuus menee toiseen parenteeliin. Toisessa parenteelissa perillisinä ovat isän vanhemmat. Avioliittolaissa on poistettu eloonjääneen puolison velvollisuus oman omaisuutensa luovuttamiseen puolisonsa perillisille tasinkona, joten perheen äidin ei siis tarvitsisi luovuttaa omaa omaisuuttaan puolisonsa kuolinpesälle, vaikka hän olisi enemmän omistava. Perheen isän vanhemmat perisivät vain poikansa omaisuuden.

Jos perheen isä kuolee ensin, perintö menee ensin leskelle, koska isällä ei ole omia rintaperillisiä. Perheen äiti saa siis koko miehensä omaisuuden. Jos isällä olisi myös omia lapsia, perheen äiti saisi vain hallintaoikeuden omaisuuteen, koska rintaperilliset kuuluisivat kuolinpesän osakkaisiin. Tässä tapauksessa sovellettaisiin toissijaisten perillisten perimysoikeutta eli perheen äiti saisi koko omaisuuden itselleen, mutta hänen kuoltuaan kuolleen miehen osuus omaisuudesta menee hänen miehensä vanhemmille eli toisen parenteelin perillisille. Kuolleen äidin lapset eivät siis peri isäpuoltansa. Isäpuolen periminen olisi tässä tilanteessa voinut olla toivottavaa, koska perheen isällä ei ole omia lapsia. Perintökaaren mukaan lapsilla ei kuitenkaan ole oikeutta perintöön, vaan se kuuluu toisen parenteelin perillisille.

5.1.4 Perhe 4

Perheen kaikki lapset ovat jo aikuisia. Perheen vanhemmat ovat aviopari, jotka ovat olleet naimisissa 30 vuotta. Äidillä on 59- ja 56-vuotiaat lapset. Isällä on 49-vuotias tytär. Perheen vanhemmilla ei ole yhteisiä lapsia.

Kun uusperheen lasten iät, ja näin myös mahdollisuus lasten kuolemaan ennen vanhempiaan nousee, kuolinpesän osakkaiden lukumäärä voi nousta melko suureksi sijaantulosäännösten tullessa voimaan. Perheen äidin rintaperillisiä perintökaaren mukaan ovat hänen kaksi lastaan. Perheen isän rintaperillinen on hänen ainoa tyttärensä. Koska perheen vanhemmat ovat naimisissa, täytyy perinnönjakautumisessa huomioida avio-oikeus ja lesken hallintaoikeus.

Kuva 4. Perheen 4 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Tässä esimerkkiperheessä kuolinpesän osakkaiden lukumäärä voi siis nousta melko korkeaksi. Jos esimerkiksi perheen isä kuolee ensin ja hänen tyttärensä on kuollut, tulee kuolinpesän osakkaiksi hänen vaimonsa ja kuolleen tyttären jälkeläiset. Jos perheen äiti kuolee ensin, kuolinpesän osakkaiksi tulevat hänen puolisonsa ja lapsensa. Jos toinen lapsista on kuollut, voi kuolinpesän osakkaina olla hänen puolisonsa, toinen lapsensa ja toisen lapsen lapset.

Toisen puolison kuollessa leskelle jää hallintaoikeus omaisuuteen, joka voi erityisesti tällaisessa perheessä aiheuttaa harmia. Lapset ovat olleet jo aikuisia vanhempiensa mennessä naimisiin eli he eivät todennäköisesti ole koskaan asuneet yhdessä. Lapset eivät mahdollisesti ole edes väleissä vanhempansa uuden puolison kanssa, jolloin yhteisen kuolinpesän osakkaina oleminen voidaan kokea hankalaksi.

Kuolinpesä voidaan jakaa, jos kuolleen vanhemman perilliset sitä vaativat, mutta leskelle jää kuitenkin oikeus yhteisessä kodissa asumiseen. Parin yhteisenä kotina käyttämää asuntoa ei siis voida jakaa kuolinpesästä ennen lesken kuolemaa. Tämä voi kärjistää kuolinpesän osakkaiden välejä entisestään, kun mahdollisesti suurin omaisuus voi olla vielä pitkäänkin jakamatta ja kuolinpesän osakkaiden yhteisessä omistuksessa.

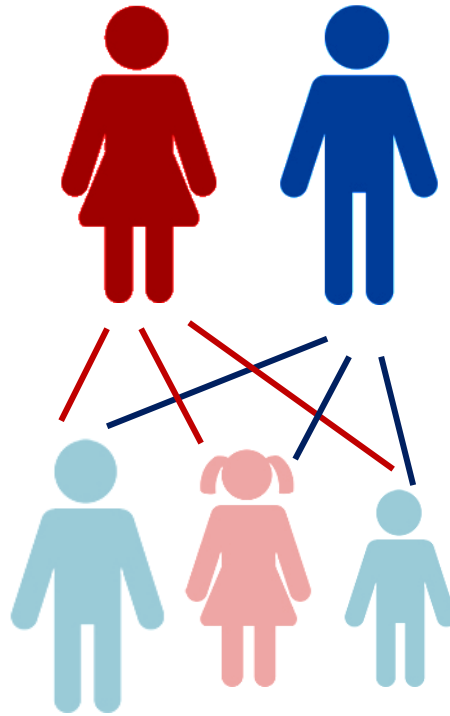
5.1.5 Perhe 5

Perheessä on kolme lasta, joista vanhin on äidin 15-vuotias poika edellisestä liitosta. Kaksi nuorempaa ovat vanhempien yhteisiä lapsia. Perheen isällä ei ole lapsia edellisistä liitoista, mutta hän on adoptoinut perheen 15-vuotiaan pojan. Vanhemmat ovat olleet naimisissa 14 vuotta.

Uusperheen muodostuessa toinen vanhempi tai molemmat vanhemmat tuovat huollossaan olevat alaikäiset lapset uuteen perheeseen. Tällöin puhutaan perheensisäisestä adoptiosta, jossa uusi aviopuoliso haluaa adoptoida puolisonsa lapset. Päätökseen vaaditaan kummankin vanhemman suostumus poikkeustilanteita lukuun ottamatta. (Kangas 2006, 68.)

Adoptiossa lapsi siirtyy ottovanhemman suvun jäseneksi eli lapsi saa esimerkiksi perimysoikeuden tähän sukuun. Yleensä suhde biologisiin vanhempiin ja heidän sukuihinsa katkeaa, mutta uusperheen perheensisäisessä adoptiossa oikeussuhde purkautuu vain uuden perheen ulkopuoliseen vanhempaan ja tämän sukuun. Ottolapsi on samassa asemassa biologisen lapsen kanssa. (Kangas 2006, 70.) Tässä tapauksessa kyseessä on vahva adoptio, koska se on tapahtunut vuoden 1980 jälkeen, jos perheenjäsenet ovat sanotun ikäisiä tässä hetkessä.

Perintökaaren mukaan perheen äidin rintaperillisiä ovat perheen kaikki kolme lasta. Myös perheen isän rintaperillisiä ovat kaikki kolme lasta, koska adoptiolla myös äidin poika on saanut samanlaiset oikeudet ottovanhempansa perintöön, kuin isän biologisilla lapsilla. Perheen vanhemmat ovat naimisissa, joten perinnönjakautumisessa täytyy huomioida heidän keskinäinen avio-oikeutensa ja lesken hallintaoikeus.

Kuva 5. Perheen 5 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

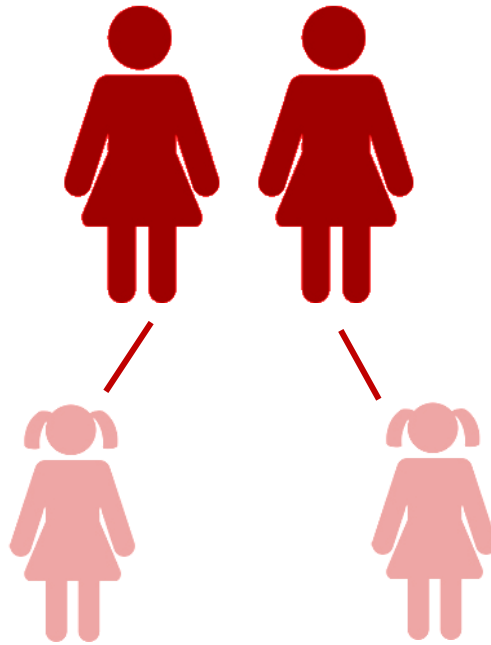
Jos kumpi tahansa perheen vanhemmista kuolisi ensin, perimysjärjestys olisi sama. Kaikki lapset olisivat samanarvoisia rintaperillisinä perintökaaren mukaan, koska äidin edellisestä liitosta syntyneen pojan adoptio on tapahtunut vuoden 1980 jälkeen, jolloin hän on vahvalla adoptiolla saanut samanlaiset oikeudet ottovanhempansa omaisuuteen kuin tämän biologisilla lapsilla. Myös aviopuoliso olisi kuolinpesän osakas ja saisi hallintaoikeuden kuolleen puolisonsa omaisuuteen.

Perheen äidin pojan biologisen isän perimysoikeus on poistunut vahvassa adoptiossa, joten hänellä ei enää ole perimysoikeutta poikansa omaisuuteen. Pojan saamasta perinnöstä vastaa siis vain uusperheen eloonjäänyt vanhempi. Uusperheen toisen vanhemman adoptoidessa toisen vanhemman lapset edellisistä liitoista ei perheen tarvitse enää huomioida toisen biologisen vanhemman oikeuksia, joten perheessä voidaan käsitellä perintöasioita kuten ydinperheissä.

5.1.6 Perhe 6

Perheen vanhemmat ovat molemmat naisia ja he ovat eläneet rekisteröidyssä parisuhteessa 5 vuotta. Molemmilla naisilla on lapsi edellisestä liitosta. Toisella on 10-vuotias tyttö ja toisella 11-vuotias tyttö.

Perintökaaren mukaan molempien vanhempien rintaperillisiä ovat vain heidän biologiset lapsensa. Rekisteröidyn parisuhteen osapuolilla on samat oikeudet kuin avioliitossa elävillä. Heillä on siis avio-oikeus toistensa omaisuuteen, mikä täytyy huomioida perinnönjakautumisessa. Toisen puolison kuollessa kuolinpesän osakkaana on hänen lapsensa edellisestä liitosta lesken lisäksi. Omaisuuden ositus toimitetaan samalla tavalla kuin avioliitossa. Myös lesken hallintaoikeus täytyy huomioida kuten avioliitoissa.

Kuva 6. Perheen 6 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä perheitä kutsutaan sateenkaariperheiksi. Sateenkaariperheissä voi olla kahdenlaisia juridisia aikuisia. Perheissä puhutaan juridisesta huoltajuudesta ja juridisesta vanhemmuudesta. Juridisena vanhempana voi toimia vain lapsen biologinen äiti, hänen aviomiehensä, isyyden tunnustanut tai ottovanhempi. Huoltajana taas voi toimia aikuinen, jonka huoltajuuden tuomioistuin on vahvistanut. Perintöoikeudellisesti ero näiden välillä on se, että lapsella on oikeus juridisen vanhempansa perintöön, mutta lapsi ei voi periä juridista huoltajaansa. (Sateenkaariperheet.)

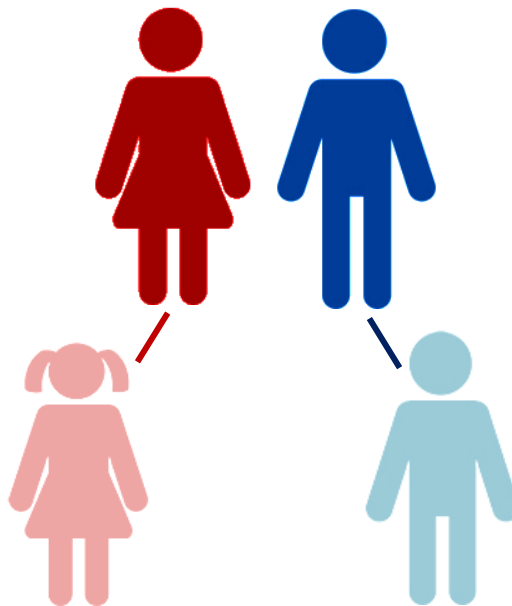
Esimerkkiperheessä lapsi voi siis periä vain biologisen vanhempansa, vaikka toiselle vanhemmalle olisi vahvistettu lapsen huoltajuus. Huoltajana toimiminen

ei tuo perimysoikeutta huollettavalle lapselle. Perintö kuuluisi siis kuitenkin vain vanhemman omalle biologiselle lapselle ja leski saisi hallintaoikeuden omaisuuteen. Vaikka huoltajuus olisi vahvistettu ja lapsi pitäisi kuollutta huoltajaansa vanhempanaan, hänellä ei ole oikeutta tämän perintöön. Perintö voi myös tässä perheessä kulkeutua lapsen kautta perheen vanhemman entiselle puolisolle lapsen kuoleman kautta.

5.1.7 Perhe 7

Perheessä on lapsia vanhempien edellisistä liitoista. Vanhemmat ovat asuneet avioliitossa 4 vuotta. Äidillä on 16-vuotias tytär ja isällä on 20-vuotias poika.

Äidin tai isän menehtyessä koko perinnön saavat heidän rintaperillisensä eli edellisten liittojen lapset. Tytär perii äitinsä ja poika isänsä. Koska perheen vanhemmat eivät ole avioliitossa, perintökaaren mukaan puolisoa ei tarvitse huomioida perinnönjaossa. Vain rintaperillisillä on oikeus perintöön.

Kuva 7. Perheen 7 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

Perintökaaren mukaan tässä perheessä perinnönjakautuminen olisi hyvin yksinkertaista. Molempien omat lapset saavat koko perinnön eikä muuta huomiotavaa ole. Lapset saavat sen omaisuuden, joka on merkitty hänen biologisen vanhempansa nimiin. Avopareihin voidaan kuitenkin soveltaa lakia avopuolisoi-

den yhteistalouden purkamisesta, joka antaa oikeuden omaisuuden erotteluun ja hyvityksen vaatimiseen.

Tähän avopariin ei kuitenkaan voida soveltaa niin sanottua avoliittolakia, koska pari ei ole asunut avoliitossa vähintään viittä vuotta eikä heillä ole yhteisiä lapsia. Heidän omaisuuttaan ei voi erotella, eli molempien omaisuuteen kuuluu heille merkitty omaisuus, oli se sitten omalla tai yhteisellä rahalla hankittua. Vaikka toinen puoliso olisi auttanut toista puolisoa kartuttamaan tämän omaisuutta, hyvitystä ei voida vaatia.

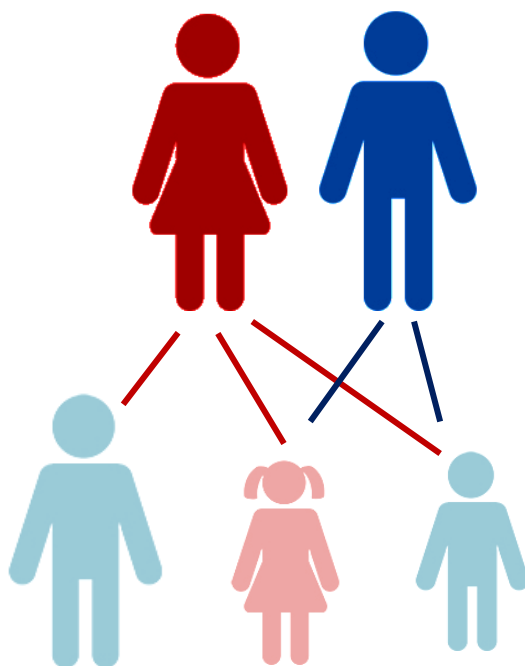
Esimerkiksi perheen auto kuuluu sille, jonka nimissä se on, vaikka molemmat olisivat maksaneet autosta saman verran. Jos auto on äidin nimissä, auto kuuluu hänen kuoltuaan äidin tyttäreille eikä perheen isä voi vaatia omaisuuden puolittamista tai hyvitystä siitä, että hän on maksanut puolet autosta. Oikeus toisen vanhemman nimissä olevaan omaisuuteen on siis vain hänen rintaperillisellään.

Yhteisellä rahalla ostettu omaisuus voi kuolleen lapsen kautta siirtyä vanhemman entiselle puolisolalle. Esimerkiksi perheen äidin entinen puoliso voi saada uusperheen vanhempien yhteisellä rahalla hankittua omaisuutta perintökaaren säädösten mukaan. Lisäksi perheen isällä ei ole oikeutta vaatia hyvitystä avoliittolain mukaan.

5.1.8 Perhe 8

Perheessä on kolme lasta eli äidin lapsi edellisestä liitosta ja vanhempien kaksi yhteistä lasta. Vanhemmat ovat asuneet avoliitossa kymmenen vuotta. Äidillä on 13-vuotias poika ja vanhempien kaksi yhteistä lasta ovat 10- ja 5-vuotiaat.

Perintökaaren mukaan perheen äidin rintaperillisiä ovat hänen poikansa edellisestä liitosta ja vanhempien kaksi yhteistä lasta. Perheen isän rintaperillisiä ovat vanhempien yhteiset lapset. Koska perheen vanhemmat eivät ole avioliitossa, perintökaaren mukaan muuta huomiotavaa perinnönjakautumisessa ei ole. Kummankin vanhemman nimiin merkitty omaisuus kuuluu hänen biologisille lapsilleen eli rintaperillisilleen. Avoliitossa eläviin voidaan kuitenkin soveltaa lakia avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta.

Kuva 8. Perheen 8 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home.)

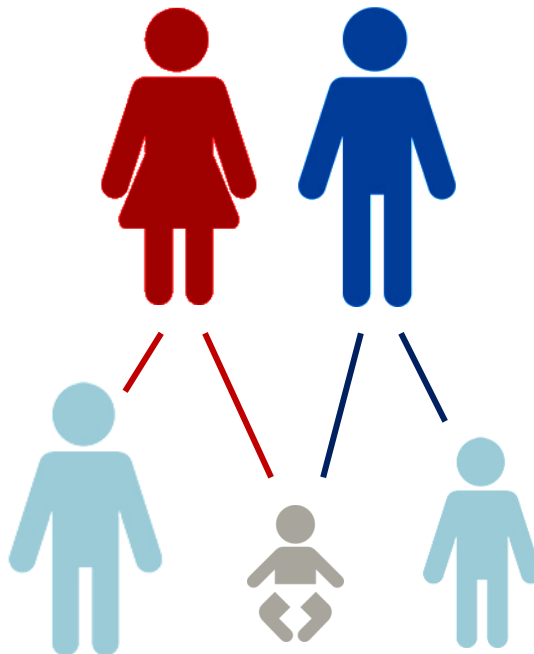
Perheen äidin kuollessa kuolinpesän osakkaiksi kuuluvat kaikki lapset. Perheen isällä ei ole oikeutta tulla kuolinpesän osakkaaksi, mutta hän voi niin sanotun avoliittolain perusteella vaatia omaisuuden erottelua ja hyvitystä yhteisen omaisuuden kerryttämisestä. Lain soveltamisen edellytykset täyttyvät tässä perheessä, koska he ovat eläneet avoliitossa yli viisi vuotta ja lisäksi heillä on myös yhteisiä lapsia.

Esimerkiksi jos perheellä on yhteisellä rahalla hankittu auto, joka on kuolleen vanhemman nimissä, voi leski vaatia hyvitystä yhteisen omaisuuden kartuttamisesta. Tässä perheessä toinen vanhempi voi myös päästä kuolinpesän osakkaaksi yhteisten lasten kautta. Jos perheen äiti kuolee, ja toinen heidän yhteisistä lapsistaan on kuollut, sijaantulo-oikeudella perheen isä tulee kuolleen lapsen sijaan kuolinpesän osakkaaksi, vaikka muuten avoliitossa elävillä ei ole oikeutta tulla puolisonsa kuolinpesän osakkaaksi.

5.1.9 Perhe 9

Perheen vanhemmilla on lapsia edellisistä liitoista ja yksi yhteinen lapsi. Vanhemmat ovat asuneet avoliitossa neljä vuotta. Äidillä on 17-vuotias poika ja isällä on 10-vuotias poika ja heidän yhteinen lapsensa on 1-vuotias.

Perintökaaren mukaan perheen äidin rintaperillisiä ovat hänen poikansa edellisestä liitosta ja parin yhteinen lapsi. Perheen isän rintaperillisiä ovat hänen poikansa edellisestä liitosta ja parin yhteinen lapsi. Perintökaaren mukaan muuta huomioitavaa perinnönjakautumisessa ei ole, koska perheen vanhemmat eivät ole avoliitossa. Parin yhteinen lapsi saa eniten uusperheen omaisuudesta.

Kuva 9. Perheen 9 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home, Pixshark.)

Tässä perheessä avoliitossa asuttujen vuosien perusteella niin sanottua avoliittolaisia ei voitaisi soveltaa eli omaisuuden erottelua tai hyvityksen saamista ei voitaisi toteuttaa. Perheen vanhemmilla on kuitenkin yhteinen lapsi, joka oikeuttaa avoliittolain soveltamiseen.

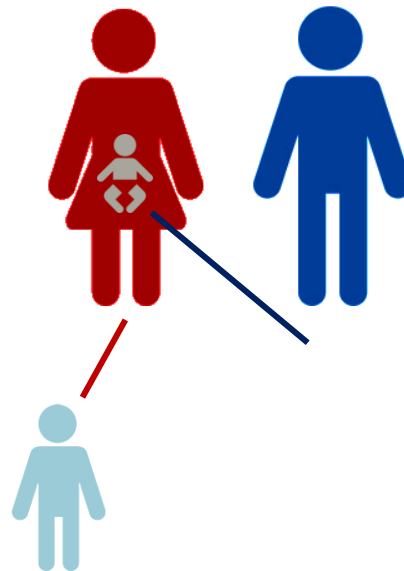
Perheen toisen vanhemman menehtyessä kuolinpesän osakkaiksi tulevat perintökaaren mukaan hänen lapsensa edellisestä liitosta ja vanhempien yhteinen lapsi. Leski voi vaatia omaisuuden erottelua tai hyvitystä yhteisesti hankitusta

omaisuudesta. Jos perheen toisen vanhemman oma lapsi olisi kuollut, hänen sijaansa tulisi hänen toinen biologinen vanhempansa eli uusperheen vanhemman entinen puoliso. Tätä kautta perintö voi lähteä jakautumaan väärään sukuun myös avoliittoperheissä.

5.1.10 Perhe 10

Perheessä on tällä hetkellä yksi lapsi, joka on äidin edellisestä liitosta. Vanhemmat ovat olleet naimisissa vuoden. Äiti on raskaana uusperheen isälle ja isällä ei ole muita lapsia.

Perintökaaren mukaan perheen äidin rintaperillisiä ovat hänen lapsensa edellisestä liitosta ja parin yhteinen syntymätön lapsi. Perheen isän rintaperillinen on parin syntymätön lapsi. Isän kuollessa syntymätön lapsi saa rintaperillisen aseman, koska hän on saanut alkunsa ennen isänsä kuolemaa. Koska perheen vanhemmat ovat avioliitossa, täytyy huomioida avio-oikeus ja lesken hallintaoikeus.

Kuva 10. Perheen 10 perimysjärjestys perintökaaren mukaan (A Typical English Home, Pixshark.)

Perheen isän menehtyessä perheen äiti on kuolinpesän toinen osakas syntymättömän lapsen lisäksi. Perheen äiti saa hallintaoikeuden kuolleen miehensä omaisuuteen. Koska pari on naimisissa, heidän omaisuutensa ositetaan.

Äidin menehtyessä kuolinpesän jäsenten määrä riippuu siitä, saadaanko syntymätön lapsi pelastettua. Jos myös lapsi kuolee, kuolinpesän osakkaita ovat hänen lapsensa edellisestä liitosta ja hänen puolisonsa. Jos lapsi syntyy elävänä, myös hän kuuluu kuolinpesän osakkaisiin.

Tässä perheessä on mahdollista, että toissijaisten perillisten oikeudet tulevat täytäntöön. Jos syntymätön lapsi jostain syystä syntyisi kuolleena tai kuolisi synnytyksen jälkeen, perheen isällä ei olisi rintaperillisiä. Tällöin perinnön saisi ensin hänen aviopuolisonsa, mutta hänen kuoltuaan perintö menisi toiseen parenteeliin eli isän vanhemmille.

5.2 Oikeustapaukset

Seuraavat oikeustapaukset on valittu työhön sillä perusteella, että kyseessä voisi olla tapaus uusperheessä. Varsinaisesti uusperheiden perintöriitojen ratkaisuja ei löytynyt eri oikeusasteiden ratkaisuksista, mutta seuraavat oikeustapaukset voidaan siis kuvitella tapahtuneeksi uusperheessä. Oikeustapauksista voidaan huomata, miten pitkälle riita perinnöstä voi mennä, vaikka kanne lopulta hylättäisiinkin. Oikeustapaukset eivät varsinaisesti vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin, mutta ne liittyvät työn tavoitteeseen, jossa tarkoituksena on saada lukija ajattelemaan perinnönjakautumista omassa perheessään.

5.2.1 KKO:1999:104

Korkeimman oikeuden vuonna 1999 antamassa ratkaisussa käsitellään avioliittolain mukaista omaisuuden ositusta perinnönjaon yhteydessä. Pesänjakajan toimittamassa osituksessa leski oli ilmoittanut, että hän ei luovuta omaisuuttaan vaimonsa perillisille vedoten avioliittolain 103 §:n 2 momenttiin. Hän vaati myös jaon toimittamasta hänen ja vaimonsa toissijaisten perillisten välillä siten, että hänen omaisuutensa erotetaan ja perintö jaetaan toissijaisille perillisille vedoten perintökaaren 3 luvun 5 a §:ään. Lesken omaisuus oli suurempi kuin ensiksi kuolleen puolison omaisuus. Pesänjakaja määräsi, että leski sai pitää omaisuutensa kokonaisuudessaan, eikä hänen tarvinnut luovuttaa sitä vaimonsa perillisille. (KKO:1999:104.)

Käräjäoikeuden vastauksessa perintökaaren 3 lukua ja 5 a §:ää ei sovelleta, koska leski oli hakenut vain omaisuuden ositusta. Tässä tilanteessa ositus on mahdollinen ja leskellä on oikeus olla luovuttamatta omaisuutta ensiksi kuolleen puolison perillisille. Tuomiossaan käräjäoikeus hylkäsi kanteen. Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen toistaen kanne. Hovioikeus ei kuitenkaan muuttanut käräjäoikeuden tuomiota. Kantaja sai valitusluvan korkeimpaan oikeuteen ja valituksessa kanne toistettiin. Leski vastasi valitukseen. (KKO:1999:104.)

Korkein oikeus katsoi, että perintökaaren 3 luvun 5 a §:ssä tarkoitetun jaon yhteydessä ei voida toimittaa ositusta laillisesti. Avioliittolain 103 §:n 2 momentin säännöstä sovelletaan vain osituksessa, joten eloonjäänyt puoliso ei voi jaon yhteydessä vedota tähän lainkohtaan ja olla luovuttamatta omaisuuttaan ensiksi kuolleen puolison perillisille. Pesänjakajan ei siis olisi tullut hyväksyä lesken ilmoitusta, että hän ei luovuta omaisuuttaan kuolleen puolisonsa perillisille. Jako tulee toimittaa perintökaaren 3 luvun säännösten mukaan lesken ja kuolleen puolison perillisten kesken, koska puolisoilla oli vain avio-oikeuden alaista omaisuutta puolison kuollessa. Korkein oikeus kumosi hovioikeuden ja käräjäoikeuden tuomiot sekä osituksen ja perinnönjaon moitteenalaiselta osalta. (KKO:1999:104.)

Tässä tapauksessa kuolleella puolisoilla ei ollut lapsia. Leskellä mahdollisesti oli, joten perhettä voitaisiin pitää uusperheenä, jossa on vain toisen puolison lapsia. Jos puolisoilla olisi ollut yhteisiä lapsia, perinnönjako olisi ollut selvä, koska omaisuus olisi osituksella tai ilman mennyt lopulta samoille rintaperillisille. Koska yhteisiä tai vainajan rintaperillisiä ei ollut, toissijaiset perilliset olivat oikeutettuja saamaan perintöä.

On ymmärrettävää, että leski ei olisi enemmän omistavana halunnut antaa omaisuuttaan puolisonsa perillisille. Tätä asiaa ei todennäköisesti ollut huomioitu, koska perinnönjakautumista ei ollut suunniteltu testamentilla tai avioehdolla. Tapauksesta myös huomataan, että prosessi on pitkä, jopa korkeimpaan oikeuteen saakka. Eri oikeusasteet voivat antaa toisistaan hyvinkin poikkeavia ratkaisuja. Samankaltaisia tapauksia on paljon ja suurin osa kanteista on edennyt korkeimpaan oikeuteen asti.

5.2.2 KKO:2003:129

Korkeimman oikeuden ratkaisussa vuodelta 2003 on kyseessä lesken mahdollinen velvollisuus suorittaa korvausta kuolinpesälle, kun leski on pitänyt hallinnassaan kuolleen puolison jäämistöön kuulunutta asuntoa perillisten jakovaatimuksista huolimatta. Leski oli pesänjaossa vaatinut, että hän saisi pitää yhteisenä kotina käytetyn omakotitalon jakamattomana hallinnassaan. Rintaperillinen taas vaati, että lesken pitäisi maksaa asumisestaan vuokraa vastaava asumiskorvaus kuolinpesälle, koska leski oli asunut vainajan omistamalla kiinteistöllä tämän kuolemasta kiinteistön myyntiin asti. Leski omisti myös itse sopivan asunnon, joten hän ei voinut saada vainajan omistuksessa olleeseen kiinteistöön elinikäistä hallintaoikeutta. Pesänjakaja kuitenkin katsoi, ettei leskelle ollut muodostunut sellaista etuutta, josta olisi pitänyt suorittaa asumiskorvausta. (KKO:2003:129.)

Käräjäoikeudessa rintaperillinen vaati, että pesänjakajan toimittama ositus ja perinnönjako kumotaan asumiskorvausta koskevan vaatimuksen hylkäämisen osalta. Leski olisi veloitettava suorittamaan kuolinpesälle asumiskorvausta reilun kahdeksan vuoden ajalta. Leski kiisti kanteen ja vaati sen hylkäämistä. Käräjäoikeuden mukaan osapuolten näkemysero koski sitä, tulisiko tapauksessa soveltaa avioliittolain 86 §:ää vai perintökaaren 3 luvun säännöksiä. Avioliittolain 86 §:n mukaan leskellä on oikeus vain osallistua kuolleen puolison omaisuuden hallintaan ositukseen saakka ja taas perintökaaren 3 luvun 1 a §:n 1 momentissa leskelle myönnetään oikeus pitää jäämistö kokonaan jakamattomana, jos rintaperilliset eivät vaadi jakoa. Käräjäoikeus katsoi, että leskellä oli oikeus perintökaaren säännösten mukaan pitää omaisuus korvauksetta hallinnassaan jakopäivään asti. Käräjäoikeus hylkäsi kanteen ja rintaperillinen valitti hovioikeuteen. (KKO:2003:129.)

Hovioikeus oli samaa mieltä käräjäoikeuden kanssa siitä, että tapauksessa sovellettaisiin perintökaaren säännöksiä eikä avioliittolain säännöksiä. Kanteessa esitettiin, että leskellä oli aviopuolisonsa kuollessa ollut käytössään sopiva asunto. Leskellä oli omistuksessaan kodiksi sopiva asunto puolisonsa kuollessa, joten hän ei ollut oikeutettu perintökaaren 3 luvun 1 a §:n 2 momentissa säädettyyn suojaan. Kuolinpesällä on siis oikeus saada kohtuullinen korvaus

omakotitalon hallinnasta heidän jakovaatimuksensa jälkeiseltä ajalta. Asumiskorvauksen määrän ratkaisu kuuluu pesänjakajan toimivaltaan. Hovioikeus kumosi osituksen ja perinnönjaon niiltä osin, kun kyseessä oli lesken velvollisuus suorittaa asumiskorvausta kuolinpesälle. Leskelle myönnettiin valituslupa ja hän vaati, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja käräjäoikeuden tuomio jää voimaan. (KKO:2003:129.)

Korkeimmassa oikeudessa on kysymys siitä, onko leski velvollinen maksamaan korvausta rintaperillisen jakovaatimuksen jälkeiseltä ajalta omakotitalon hallinnasta saadusta hyödyistä. Lähtökohtaisesti kuolinpesän omistaman kiinteistön tuotto kuuluu kuolinpesälle yleisten varallisuus oikeudellisten periaatteiden mukaan. Perintökaaren 3 luvun 1 a §:n 1 momentista taas ei ilmene, päättykö lesken hallinta jakovaatimukseen. Lesken oikeus pitää puolisonsa jäämistöön kuulunutta asuntoa hallinnassaan ei ole ollut tässä tapauksessa ennalta selvä. Leski ei ole voinut tietää, millaiseen ratkaisuun pesänjakaja tai tuomioistuin päättyy. Pesänjakaja on katsonut, ettei leskellä ollut oikeutta asunnon hallintaan. Leski ei kuitenkaan ole velvollinen suorittamaan kuolinpesälle vaadittua korvausta asunnon hallinnasta. Korkein oikeus siis kumoaa hovioikeuden tuomion ja jättää käräjäoikeuden tuomion voimaan. (KKO:2003:129.)

Tässä oikeustapauksessa voitaisiin ajatella, että leski ei mahdollisesti ollut rintaperillisen biologinen vanhempi. Olisi outoa, jos kuolinpesän osakkaat vaatisivat omalta vanhemmaltaan korvausta yhteisenä kotina käytetyssä kiinteistössä asumisesta. Voitaisiinkin siis pitää tapauksen perhettä mahdollisesti uusperheenä. Myös tästä tapauksesta selviää, miten eri tavalla eri oikeusasteet voivat tulkita kanteita. Jos hovioikeuden tuomiosta ei olisi valitettu, olisi leski ollut velvollinen maksamaan takautuvasti kohtuullista korvausta lähes kahdelta vuodelta kuolinpesälle. Jos puoliset olisivat esimerkiksi tehneet testamentin, jolla varmistetaan lesken elinikäinen hallintaoikeus yhteisenä kotina käytettyyn kiinteistöön, ei tällaista oikeudenkäyntiä olisi tarvittu. Perintösuunnittelulla olisi voitu välttyä tältäkin oikeudenkäynniltä.

5.2.3 KKO:2011:75

Korkeimman oikeuden vuonna 2011 tekemä ratkaisu koskee rintaperillisten vaatimusta saada leski suorittamaan heille kuuluvat lakiosat rahana. Vainaja oli laatinut testamentin, jonka mukaan hänen omaisuutensa menee täydellä omistusoikeudella hänen vaimolleen. Testamentissa määrättiin, että saajalla oli oikeus suorittaa lakiosat rahana. Kaikki rintaperilliset olivat vaatineet lakiosansa määrääjässä. Vaatimuksista huolimatta leski ei kuitenkaan ollut maksanut vaadittuja lakiosia. Kun testamentti on täytetty ja rahasuoritus laiminlyöty, voi rintaperillinen vaatia kanteella lakiosansa suorittamista. Leski vastusti kantea, koska kuolinpesä oli jakamatta ja hän käyttää leskenä hänelle kuuluvaa oikeutta pitää kuolinpesä jakamattomana hallinnassaan. (KKO:2011:75.)

Käräjäoikeuden mielestä asiassa oli riidatonta, ettei kuolinpesää oltu jaettu eikä pesänjakajaa määrätty. Testamentti pannaan täytäntöön vasta perinnönjaossa. Ennen perinnönjaon toimittamista ei voitu katsoa, että testamentti loukkaisi rintaperillisten oikeutta lakiosaan. Käräjäoikeus hylkäsi ennenaikaisen kanteen. Rintaperilliset valittivat ratkaisusta hovioikeuteen. (KKO:2011:75.)

Myös hovioikeus oli sitä mieltä, että perillisen oikeutta saada lakiosansa koskeva vaatimus oli ennenaikainen, koska jäämistöä ei ollut vielä selvitetty. Vasta perinnönjaossa kaikki lakiosan arvomäärään vaikuttavat asiat selvitetään ja sen jälkeen voidaan määrittää lakiosaa vastaava rahasumma. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota ennenaikaisesta kanteesta. Rintaperilliset valittivat korkeimpaan oikeuteen vaatien hovioikeuden tuomion kumoamista ja kanteensa hyväksymistä. Myös korkein oikeus päätti, että kanne jätetään tutkimatta. (KKO:2011:75.)

Voidaan ajatella, että myös tässä tapauksessa olisi kyseessä uusperhe. Lakiosasta voi tulla riitoja myös ydinperheiden perinnönjaoissa, mutta tässä tapauksessa rintaperilliset olivat valmiita menemään korkeimpaan oikeuteen asti, vaikka alemmat oikeusasteet olivat hylänneet kanteen ennenaikaisena. Voitaisiin ajatella, että rintaperilliset olisivat mahdollisesti ärsyyntyneet ehkäpä vasta myöhemmin perheeseen tulleen lesken oikeudesta saada koko perintö testamentilla. Jos ydinperheen vanhempi olisi saanut koko omaisuuden hallintaansa,

ei rintaperillisillä välttämättä olisi ollut niin kiire saada lakiosaansa. Tästä oikeustapauksesta voidaan huomata se, että myös testamentin vaikutus voi olla ei-toivottu. Testamentista olisikin hyvä puhua perheelleen etukäteen, jotta tällaisilta tilanteilta vältyttäisiin.

6 Ratkaisuja uusperheen perinnönjakoon

Uusperheissä osa perheenjäsenistä jää perinnönjaon ulkopuolelle perintökaaren säädösten mukaan perintöä jaettaessa. Jos perintöä haluaa jättää myös puolisonsa lapsille edellisistä liitoista, täytyy perinnönjakoa suunnitella. Tavallimmat välineet perinnönjaon suunnitteluun ovat testamentti ja avioehto.

Uusperheen perinnönjako voi aiheuttaa tilanteen, jota kukaan uusperheen jäsenistä ei ole toivonut eikä ole tyytyväinen siihen. Lapsenmaailma lehden artikkelissa Oikein, väärin, perintö asianajaja Hilikka Huiskala kertoo juristin näkökulman perinnönjakoon. Huiskala on perehtynyt uusperheen lakiasioihin ja hän kokee uusperheen perinnönjaon yhtä selväksi kuin ydinperheen perinnönjaon. Periminen menee selkeästi lain mukaan, mutta hankaluuksia perinnönjakoon tuo se, että perinnön saajat eivät ole tyytyväisiä tehtyyn jakoon. (Lapsenmaailma 2014.)

Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi, millä perinnönjaon suunnittelun keinoilla perinnönjakautumiseen voidaan vaikuttaa uusperheissä.

6.1 Testamentti

Testamenttisäännöistä osa on pakottavaa oikeutta ja käytännössä tärkeämpi osa kuuluu ohjeelliseen oikeuteen. Pakottavia säännöksiä ovat esimerkiksi testamentin tekemisen edellytykset, muoto ja pätevyyttä koskevat säännökset. Ohjeellisia säännöksiä ovat testamentin tulkintaan liittyvät säännökset. Testamentin tulkinnassa olennaista on tulkita testamentin tekijän oletettua tarkoitusta. Jos tarkoitusta ei saada selville, noudatetaan testamentin tulkintaohjeita. (Aarnio & Kangas 2002, 287.)

Suomen laissa ei ole säädetty erilaisista testamenttityypeistä. Käytännössä on kuitenkin syntynyt vakiintuneita erilaisia testamenttityyppejä erilaisiin elämänti-

lanteisiin. Yksi suosituimmista testamenttityypeistä on keskinäinen testamentti, jonka voivat tehdä esimerkiksi aviopuolisot, avopuolisot tai muut yhteiset elämänedut omaavat henkilöt. Myös yhden henkilön testamentit ovat melko yleisiä. Tämän tyyppisen testamentin voi tehdä yksin elävä henkilö tai myös avioliitossa elävä, jos puoliso ei halua tehdä testamenttia tai he eivät halua tehdä yhteistä testamenttia. (Norri 2010, 120.)

Testamentilla voidaan määrätä koko omaisuudesta tai vain osasta omaisuutta, jolloin testamenttia kutsutaan yleistestamentiksi. Testamentilla voidaan myös antaa vain tietty esine, jolloin kyseessä on erityistestamentti eli legaatti. Hallintat testamentilla pystytään parhaiten turvaamaan lesken asema, eli testamentilla annetaan puolisolalle elinikäinen hallintaoikeus vainajan omaisuuteen ja mahdollisille lapsille omistusoikeus. Verotuksen näkökulmasta testamentin muodolla on suuri merkitys. (Norri 2010, 121.)

Laissa on olemassa säännöt varallisuusoikeudellisten sopimusten tulkintaan. Testamentti ei kuitenkaan ole sopimus, joten sen tulkintaan eivät sovellu samat säännökset. Pääperiaatteena testamentin tulkinnan täytyy vastata tekijänsä tarkoitusta. Jos tarkoitusta ei saada selville, testamenttia tulkitaan oletetun tarkoituksen mukaisesti. Käytännössä testamentin tulkinnassa ongelmia tuo se, että testamentin sanamuoto ja tekijän väitetty tarkoitus voivat olla ristiriidassa. Tulkitsijalla on kuitenkin mahdollisuus käyttää rajoituksetta ulkopuolista tulkinta-aineistoa testamentin tarkoituksen tulkitsemiseksi. Esimerkiksi kuolinpesän osakkaat tai pesänselvittäjä voivat joutua suorittamaan testamentin tulkintaa. (Kangas 2006, 419-420.)

Testamentti on hyvä vaihtoehto uusperheellisten perintösuunnitteluun. Testamentilla omaisuutta voi testamentata halutessaan myös puolisonsa entisistä liitoista syntyneille lapsille, joilla ei muuten olisi oikeutta perintöön. Testamentilla voidaan myös antaa puolisolalle elinikäinen hallintaoikeus vainajan omaisuuteen. Tällöin esimerkiksi vainajan lapset eivät voi aiheuttaa leskelle harmia vaatimalla kuolinpesän omaisuuden jakamista. Uusperheissä lasten ja uuden vanhemman välit saattavat olla vaikeat, joten testamentilla pystytään turvaamaan lesken asemaa vielä paremmin.

Jokaisen kannattaa tehdä testamentti, vaikka haluaisikin omaisuutensa jakautuvan perintökaaren mukaan. Testamentissa voidaan määrätä esimerkiksi, ettei testamentin saajan puolisoilla ole avio-oikeutta omaisuuteen, joka on testamentattu. Puolisoiden kannattaa myös pohtia, tekevätkö he keskinäisen omistus- vai käyttöoikeustestamentin. Uusperheissä testamentilla voidaan haluttaessa laittaa eri liitoista syntyneet lapset eriarvoiseen asemaan määräämällä jollekin lapsista vain lakiosa. Jos taas halutaan varmistaa, ettei alaikäisen lapsen saamasta perinnöstä määrää ex-puoliso, voidaan testamentissa määrätä toimeenpanija, joka huolehtii omaisuudesta lapsen alaikäisyyden ajan. Testamenttia laatiessa kannattaa myös pohtia sitä, miten haluaa omaisuuden jakautuvan, jos testamentin saaja kuolisikin ennen testamentin tekijää. (Supli.)

6.2 Avioehto

Avioehtoa on käsitelty aiemmin tässä työssä luvussa 3.1.2.

Avioehto voi vaikuttaa hyvin ratkaisevasti puolison kuoleman jälkeen toimitettavassa jäämistöosituksessa. Avioehto vaikuttaa perittävän jäämistön suuruuteen. Tämä taas vaikuttaa suoraan perintöosan ja lakiosan suuruuteen. Laki ei kuitenkaan suojaa lakiosaperillistä avioehtoa vastaan. (Kangas 2006, 230.)

Avioerossa enemmän omistavan puolison ei tarvitse luovuttaa omaisuuttaan vähemmän omistavalle, jos pari on tehnyt avioehdon. Avio-oikeuden kokonaan poissulkeva avioehto poistaa lesken perimysoikeuden pesän puolikkaaseen. Leskelle jää vain hänen oma omaisuutensa. Leski voi kuitenkin periä vainajan avioehdosta huolimatta, jos vainajalla ei ole lapsia eikä testamentilla ole poistettu lesken perintöoikeutta. (Norri 2010, 44.)

Avioehtoja voidaan tehdä erilaisia. Molemmipuolinen, täysin poissulkeva avioehto sulkee molempien puolisojen oikeuden toistensa omaisuuteen. Vähemmän omistava ei siis saa avioliittolain mukaista tasinkoa enemmän omistavalta. Toispuolinen, täysin poissulkeva avioehto on melko harvinainen. Yksipuolisessa avioehdossa vain toisen puolison avio-oikeus on poistettu. Avioehto voidaan tehdä myös vain tiettyyn nimettyyn omaisuuteen kohdistuvana. Avioehdossa nimetty omaisuus jää avio-oikeuden ulkopuolelle. Avioehto, joka sulkee pois avioliittoa solmittaessa olevan omaisuuden ja perintöomaisuuden, tehdään esi-

merkiksi tilanteessa, jossa halutaan omaisuus avio-oikeudesta vapaaksi, mutta omaisuudesta saatu tuotto avio-oikeuden piiriin kuuluvaksi. Avioehdossa voi myös olla eri määräykset kuoleman ja avioeron varalta. Tehdyn avioehdon voi kumota uudella avioehdolla. (Norri 2010, 45-55.)

Erityisesti uusperheissä avioehdolla voidaan varmistaa, ettei omaisuus jakaudu avio-oikeuden perusteella toiselle puolisolle ja hänen kuoltuaan hänen perillisilleen (Osuuspankki). Avioehdon tekeminen ei vaadi paljoa, mutta se vaikuttaa hyvin paljon. Uusperheellisten kannattaisikin harkita avioehdon tekemistä, vaikka kuolintapauksissa puolisoilla ei ole velvollisuutta maksaa tasinkoa, mutta erotilanteiden kautta oma omaisuus voi jakautua tasinkona puolisolle ja sitä kautta hänen lapsilleen. Avioehdolla voidaan varmistaa, että omaa omaisuutta saavat vain omat perilliset.

7 Pohdinta

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten perintö jakautuu uusperheissä perintökaaren mukaan. Lisäksi tarkoituksena oli tuoda esiin uusperheen perinnönjakoon liittyviä ongelmia ja lyhyesti yleisimpiä ratkaisuja näiden ongelmatilanteiden välttämiseen. Tarkoitus oli myös herättää lukijassa ajatuksia oman perheensä perimysjärjestyksestä. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena.

Aluksi opinnäytetyössä käytiin läpi hieman uusperheiden historiaa ja nykypäivän tilannetta Suomessa. Halusin alkuun tietoa uusperheistä, jotta lukijalle tulisi selväksi, mitä käsitteellä uusperhe tässä työssä tarkoitetaan. Myös pieni tilastotieto uusperheistä on lukijalle mielenkiintoinen johdatus aiheeseen. Aiheeseen johdattelun jälkeen työssä käsiteltiin uusperheen vanhempien oikeudellista suhdetta ja sen merkitystä perinnönjakautumiseen. Muuten teoriaosa rakentui perintökaareen pohjautuvasta perintöoikeudesta. Osa teoriasta, eli ratkaisut perinnönjaon suunnitteluun, on työn lopussa, koska halusin tiedon suunnittelusta vasta ajatuksia herättelevän empiriaosan jälkeen.

Tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä oli: "Miten perintö jakautuu uusperheissä perintökaaren mukaan?" Apukysymyksinä työssä olivat: "Millaisia juridisia

ongelmia uusperheen suunnittelemattomasta perinnönjaosta aiheutuu?" ja "Miten perinnönjakoa voi suunnitella uusperheen hyväksi?" Mielestäni työ vastaa asetettuihin kysymyksiin.

Työ vastaa loogisesti asettamiini tutkimuskysymyksiin. Teorian ensimmäinen osa yhdessä empiriaosan kanssa vastaa päätutkimuskysymykseen eli miten perintö jakautuu uusperheissä perintökaaren mukaan. Perintö jakautuu uusperheissä samalla tavalla kuin ydinperheissä eli parenteeleittain, mutta perinnönjaon lopputulokset ovat uusperheissä ydinperheitä odottamattomampia. Empiriaosan esimerkit vastaavat toiseen kysymykseen eli, millaisia ongelmia suunnittelematon perinnönjako aiheuttaa uusperheissä. Teorian toinen osa vastaa toiseen apukysymykseen eli, miten perinnönjakoa voitaisiin suunnitella uusperheen hyväksi.

Perinnönjakautuminen uusperheissä perintökaaren mukaan on selvempää kuin äkkiseltään luulisi. Niin ydinperheissä kuin uusperheissäkin sovelletaan parenteeleittain etenevää perimysjärjestystä. Uusperheen perimysjärjestys vaikuttaa monimutkaiselta, mutta se on lähes yhtä selvä kuin ydinperheissä. Myös uusperheissä ensisijaisina perillisinä ovat rintaperilliset eli ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat perilliset. Jos omia lapsia ei ole, seuraavana perimysjärestyksessä on toinen parenteeli eli vainajan vanhemmat. Jos vanhempia tai heidän sijaansa tulevia vainajan sisaruksia ei ole elossa, menee perintö kolmanteen parenteeliin eli vainajan isovanhemmille ja heidän jälkeläisilleen. Kahden ensimmäisen parenteelin välissä täytyy huomioida lesken asema, jos vainaja oli naimisissa. Leski saa kuolleen puolison omaisuuden jakamattomana hallintaansa, jos avio-
parilla ei ollut avioehtoa.

Uusperheen vanhempien oikeudellisen suhteen merkitys perinnönjakautumiseen on yllättävän merkittävä. Avio-oikeudella on hyvin suuri vaikutus perinnönjakoon. Jos perheen vanhemmat ovat avioliitossa ilman avioehtoa, on omaisuuden osituksella suuri merkitys perinnönjako-osuuksiin. Avoliitossa elävillä ei perintökaaren mukaan ole oikeuksia toistensa omaisuuteen, mutta halusin kuitenkin sivuta työn empiriaosassa myös lakia avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta, koska pelkkä perintökaaren tulkitseminen ei useinkaan vastaa todellisuutta.

Empiriaosassa selvisi vastaus toiseen apukysymyksistä eli, millaisia juridisia ongelmia uusperheen suunnittelemattomasta perinnönjaosta voi aiheutua. Suurimpana ongelmana uusperheiden perinnönjaossa on se, että perintö voi helposti kulkeutua oman perheen ulkopuolelle entisistä liitoista syntyneiden lasten kautta. Jos entisestä liitosta syntynyt lapsi on kuollut, tulee hänen sijaansa perimysjärjestyksessä hänen vanhempansa eli uusperheen ulkopuolinen vanhempi, joka pääsee näin osalliseksi perheen perinnönjakoon. Alaikäisten lasten kohdalla ongelmia tuottaa se, että heidän omaisuudestaan vastaa hänen vanhempansa. Lapsen osuutta voi siis hallita vainajan entinen puoliso yhdessä kuolinpesän muiden osakkaiden kanssa.

Uusperheissä, joiden vanhemmat ovat avioliitossa ilman avioehtoa, on vaarana omaisuuden kulkeutuminen puolison sukuun. Tämä on mahdollista myös muissa perhemalleissa, joissa aviopari ei ole tehnyt avioehtosopimusta. Avio-oikeuden mukaan enemmän omistavan täytyy antaa tasinkoa vähemmän omistavalle. Erotilanteessa enemmän omistavan täytyy maksaa tasinkoa puolisolleen, joten tällöin enemmän omistavan omaisuus kulkeutuu saajan kuoltua hänen jälkeläisilleen.

Perinnönjako uusperheissä voi aiheuttaa myös muita kuin juridisia ongelmia. Vaikka työni ja tutkimuskysymykseni olivat lakiin keskittyviä, tuli työtä tehdessä esille myös muunlaisia ongelmia. Usein uusperheiden perinnönjako on jonkun perheenjäsenen osalta epäreilua. Perheen vanhempien yhteiset lapset saavat aina enemmän perheen yhteisistä varoista kuin edellisistä liitoista syntyneet lapset. Perinnönjaot voivat aiheuttaa myös paljon hankaluutta kuolinpesän osakkaiden välille, kun osakkaina ollaan ihmisten kanssa, joita ei sinne haluttaisi tai jotka eivät järjellä ajateltuna edes kuuluisi osakkaiksi. Esimerkiksi puolisoitten entiset puoliset eivät todennäköisesti ole toivottuja kuolinpesänosakkaita.

Vastausta kolmanteen tutkimuskysymykseen, eli perinnönjaon suunnitteluun, käsiteltiin lyhyesti, koska aiheesta on tehty aikaisempia opinnäytetöitä. Halusin kuitenkin käydä ratkaisuja lyhyesti läpi, koska jos joku uusperheellinen lukee työtäni ja hänelle herää kysymyksiä perintösuunnittelusta, ei alustavaa tietoa tarvitse lähteä heti etsimään muualta. Valitsin ratkaisuiksi testamentin ja avioehdon, koska ne ovat kaikkein käytännöllisimmät ratkaisut uusperheiden perin-

nönjakoon. Testamentilla perheen vanhemmat voivat antaa perintöä myös puolisonsa entisistä liitoista syntyneille lapsille. Muuten heillä ei ole oikeutta isä- tai äitipuolensa perintöön perintökaaren mukaan. Myös avioehdon tekeminen olisi tärkeää uusperheissä. Sillä voidaan rajata puolisoiden vastuita ja välttää oman omaisuuden jakautuminen puolison sukuun.

Kokonaisuudessaan työ vastaa sitä, mitä lähdin työllä hakemaan. En halunnut työstä kovin laajaa, koska aihe on lakiin pohjautumisesta huolimatta melko käytännönläheinen. En halunnut työstä satasivuista selvitystä perintökaaren pykälistä, vaan tiiviin ja ajatuksia herättävän kokonaisuuden. Empiriaosan toteutus muuttui työn tekemisen aikana, mutta olen kuitenkin tyytyväinen lopputulokseen. Mielestäni empiriaosa on hyvä lisäys teoriaan ja herättää varmasti ajatuksia lukijassa. Opin empiriaosaa tehdessä paljon uutta, koska perintökaarta täytyi soveltaa esimerkkitapauksia tehdessä. Halusin käsitellä empiriaosassa myös esimerkiksi adoptiota, koska ammattikorkeakouluopinnoissa ei ole asiaa juurikaan käsitelty. Näin sain myös henkilökohtaisesti työstä mahdollisimman paljon irti, kun pystyin liittämään työhön varsinaisen aihealueen ulkopuolisia aiheita, kuitenkin laajentamatta työtä liikaa epäolennaisiin asioihin.

Jos työ on herättänyt lukijassa ajatuksia oman perheensä perinnönjakoon ja sen suunnitteluun, olen onnistunut työssäni. Perintösuunnittelu on mielestäni tärkeää jokaisessa perheessä, mutta erityisesti uusperheissä sen tärkeys korostuu. Uusperheissä ei-toivottuihin lopputuloksiin päädytään todennäköisesti useammin kuin ydinperheissä, joissa rintaperillisinä ovat vain molempien vanhempien yhteiset lapset. Toivon, että työ herättää ajatuksia ja saa kaikenlaiset perheet suunnittelemaan perintöasioita omassa perheessään. Enemmän tietoa perintösuunnittelusta kiinnostuneille löytyy paljon muun muassa kirjallisuudesta ja aiemmista opinnäytetöistä.

Kuvat

1. Perheen 1 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 19
2. Perheen 2 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 21
3. Perheen 3 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 22
4. Perheen 4 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 24
5. Perheen 5 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 26
6. Perheen 6 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 27
7. Perheen 7 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 28
8. Perheen 8 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 30
9. Perheen 9 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 31
10. Perheen 10 perimysjärjestys perintökaaren mukaan, s. 32

Lähteet

Aarnio, A. & Kangas, U. 1999. Suomen jäämistöoikeus I. 4. uudistettu laitos. Juva: WSOY Kirjapainoyksikkö.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2002. Perhevarallisuus-oikeus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

A Typical English Home. www.atypicalenglishhome.com.

Castrén, A. 2009. Onko perhettä eron jälkeen? Eroperhe, etäperhe, uusperhe. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus.

Edilex-toimitus.

<http://ezproxy.saimia.fi:2069/uutiset/28499?allWords=perint%C3%B6+uusperhe&offset=21&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=533272>. Luettu 20.2.2015.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kangas, U. 2006. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsinki: Yliopistopaino.

KKO:1999:104

KKO:2003:129

KKO:2011:75

Kristillinen kasvatus. Nykypäivän isä- ja äitipuolet - mikä on uusperhe?. 3/2006, 3.

Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 26/2011.

Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950.

Lapsenmaailma. Oikein, väärin perintö. 14.4.2014.

<http://lapsenmaailma.fi/teemat/perhe/oikein-vaarin-perinto/> Luettu 10.3.2015.

Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti: Käytännön käsikirja. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Osuuspankki.

<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/opastus/uusperheenlakiasiat?cid=151668429&srcpl=3>. Luettu 21.4.2015.

Perheaikaa.

<https://www.perheaikaa.fi/info/yhteistyokumppanit/suomen-uusperheellistenliitto-ry/>. Luettu 26.1.2015.

Perintökaari 5.2.1965/40.

Pixshark. www.pixshark.com.

Sateenkaariperheet.

<http://www.sateenkaariperheet.fi/index.php?item=72>. Luettu 19.3.2015.

Supli.

<http://supli.fi/testamentti-2/>. Luettu 21.4.2015.

Tilastokeskus.

http://tilastokeskus.fi/til/perh/2013/perh_2013_2014-05-23_tau_004_fi.html.
Luettu 26.1.2015.

Valtiokonttori.

http://www.valtiokonttori.fi/fi-fi/Kansalaisille_ja_yhteisoille/Perillisitta_kuolleiden_jaamistot. Luettu 21.4.2015.

Väestöliitto.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/perheiden_monimuotoisuus/uusperheet/. Luettu 26.1.2015.